PROPERCE — ELEGIES (4010 vers)

P 1_1 v.1 Cynthia prima suis miserum me cepit ocellis,
2   contactum nullis ante cupidinibus.
3 Tum mihi constantis dejecit lumina fastus
4   et caput impositis pressit Amor pedibus,
5 donec me docuit castas odisse puellas
6   improbus et nullo vivere consilio.
7 Ei mihi, jam toto furor hic non deficit anno,
8   cum tamen adversos cogor habere deos.
9 Milanion nullos fugiendo, Tulle, labores
10   saevitiam durae contudit Iasidos.
11 Nam modo Partheniis amens errabat in antris,
12   rursus in hirsutas ibat et ille feras ;
13 ille etiam Hylaei percussus vulnere rami
14   saucius Arcadiis rupibus ingemuit.
15 Ergo velocem potuit domuisse puellam :
16   tantum in amore fides et benefacta valent.
17 In me tardus Amor non ullas cogitat artes
18   nec meminit notas, ut prius, ire vias.
19 At vos, deductae quibus est pellacia lunae
20   et labor in magicis sacra piare focis,
21 en agedum dominae mentem convertite nostrae
22   et facite illa meo palleat ore magis.
23 Tunc ego crediderim Manes et sidera et amnis
24   posse Cytaines ducere carminibus.
25 Et vos, qui sero lapsum revocatis, amici,
26   quaerite non sani pectoris auxilia.
27 Fortiter et ferrum saevos patiemur et ignes,
28   sit modo libertas, quae velit ira, loqui.
29 Ferte per extremas gentes et ferte per undas,
30   qua non ulla meum femina norit iter.
31 Vos remanete, quibus facili deus annuit aure,
32   sitis et in tuto semper amore pares.
33 In me nostra Venus noctes exercet amaras
34   et nullo vacuus tempore defit Amor.
35 Hoc, moneo, vitate malum : sua quemque moretur
36   cura neque assueto mutet amore locum.
37 Quod si quis monitis tardas adverterit aures,
38   heu ! referet quanto verba dolore mea.

P 1_2 v.1 Quid juvat ornato procedere, vita, capillo
2   et tenuis Coa veste movere sinus ?
3 aut quid Orontea crines perfundere murra
4   teque peregrinis vendere muneribus
5 naturaeque decus mercato perdere cultu
6   nec sinere in propriis membra nitere bonis ?
7 Crede mihi, non ulla tuae est medicina figurae :
8   nudus Amor formam non amat artificem.

Aspice quos summittat humus non fossa colores,
ut veniant hederae sponte sua melius
surgat et in solis formosior arbutus antris
et sciat indocilis currere lympha vias ;
litora nativis praefulgent picta lapillis
et volucres nulla dulcius arte canunt.
Non sic Leucippis succendit Castora Phoebe,
Pollucem cultu non Hilaira soror ;
non, Idae et cupido quondam discordia Phoebo,
Eueni patriis filia litoribus ;
nec Phrygium falso traxit candore maritum
avecta externis Hippodamia rotis ;
sed facies aderat nullis obnoxia gemmis,
qualis Apelleis est color in tabulis.
Non illis studium fuco conquirere amantes :
illis ampla satis forma pudicitia.
Non ego nunc vereor ne sis tibi vilior istis :
uni si qua placet, culta puella sat est,
cum tibi praesertim Phoebus sua carmina donet
Aoniamque libens Calliopea lyram,
unica nec desit jucundis gratia verbis
omnia quaeque Venus, quaeque Minerva probat.
His tu semper eris nostrae gratissima vitae,
taedia dum miserae sint tibi luxuriae.

P 1_3

Qualis Thesea jacuit cedente carina
languida desertis Cnosia litoribus ;
qualis et accubuit primo Cepheia somno
libera jam duris cotibus Andromede ;
nec minus assiduis Edonis fessa choreis
qualis in herboso concidit Apidano,
talis visa mihi mollem spirare quietem
Cynthia consertis nixa caput manibus,
ebria cum multo traherem vestigia Baccho,
et quaterent sera nocte facem pueri.
Hanc ego, nondum etiam sensus deperditus omnis,
molliter impresso conor adire toro ;
et, quamvis duplici correptum ardore juberent
hac Amor hac Liber, durus uterque deus,
subjecto leviter positam temptare lacerto
osculaque admota sumere tarda manu,
non tamen ausus eram dominae turbare quietem,
expertae metuens jurgia saevitiae ;
sed sic intentis haerebam fixus ocellis,
Argus ut ignotis cornibus Inachidos.
Et modo solvebam nostra de fronte corollas
ponebamque tuis, Cynthia, temporibus ;
et modo gaudebam lapsos formare capillos ;
nunc furtiva cavis poma dabam manibus ;
omniaque ingrato largibar munera somno,
munera de prono saepe voluta sinu.
Et quotiens raro duxti suspiria motu,
obstupui vano credulus auspicio
ne qua tibi insolitos portarent visa timores
neve quis invitam cogeret esse suam,
donec diversas praecurrens luna fenestras,
luna moraturis sedula luminibus,

33 compositos levibus radiis patefecit ocellos.
34 Sic ait in molli fixa toro cubitum :
35 "Tandem te nostro referens injuria lecto
36 alterius clausis expulit e foribus ?
37 Namque ubi longa meae consumpsti tempora noctis
38 languidus exactis, ei mihi, sideribus ?
39 O utinam talis perducas, improbe, noctes,
40 me miseram qualis semper habere jubes !
41 Nam modo purpureo fallebam stamine somnum,
42 rursus et Orpheae carmine, fessa, lyrae ;
43 interdum leviter mecum deserta querebar
44 externo longas saepe in amore moras,
45 dum me jucundis lassam Sopor impulit alis.
46 Illa fuit lacrimis ultima cura meis."

P 1_4 v.1 Quid mihi tam multas laudando, Basse, puellas
2 mutatum domina cogis abire mea ?
3 Quid me non pateris vitae quodcumque sequetur
4 hoc magis assueto ducere servitio ?
5 Tu licet Antiopae formam Nycteidos et tu
6 Spartanae referas laudibus Hermionae,
7 et quascumque tulit formosi temporis aetas,
8 Cynthia non illas nomen habere sinat,
9 nedum, si levibus fuerit collata figuris,
10 inferior duro judice turpis eat.
11 Haec sed forma mei pars est extrema furoris ;
12 sunt majora, quibus, Basse, perire juvat :
13 ingenuus color et motis decor artubus et quae
14 gaudia sub tacita discere veste libet.
15 Quo magis et nostros contendis solvere amores,
16 hoc magis accepta fallit uterque fide.
17 Non impune feres : sciet haec insana puella
18 et tibi non tacitis vocibus hostis erit,
19 nec tibi me post haec committet Cynthia nec te
20 quaeret ; erit tanti criminis illa memor
21 et te circum omnes alias irata puellas
22 differet : heu ! nullo limine carus eris.
23 Nullas illa suis contemnet fletibus aras
24 et quicumque sacer, qualis ubique, lapis.
25 Non ullo gravius temptatur Cynthia damno
26 quam sibi cum rapto cessat amore decus,
27 praecipue nostro. Maneat sic semper, adoro,
28 nec quicquam ex illa quod querar inveniam !
29 Invide, tu tandem voces compesce molestas
30 et sine nos cursu, quo sumus, ire pares.

P 1_5 v.1 Quid tibi vis, insane ? meos sentire furores ?
2 infelix, properas ultima nosse mala
3 et miser ignotos vestigia ferre per ignes
4 et bibere e tota toxica Thessalia.
5 Non est illa vagis similis collata puellis :
6 molliter irasci non sciet illa tibi.
7 Quod si forte tuis non est contraria votis,
8 at tibi curarum milia quanta dabit !
9 Non tibi jam somnos, non illa relinquet ocellos :
10 illa ferox animis alligat una viros.
11 A ! mea contemptus quotiens ad limina curres,

12 cum tibi singultu fortia verba cadent
13 et tremulus maestis orietur fletibus horror
14 et timor informem ducet in ore notam
15 et, quaecumque voles, fugient tibi verba querenti,
16 nec poteris, qui sis aut ubi, nosse miser !
17 Tum grave servitium nostrae cogere puellae
18 discere et exclusum quid sit abire domum ;
19 nec jam pallorem totiens mirabere nostrum
20 aut cur sim toto corpore nullus ego.
21 Nec tibi nobilitas poterit succurrere amanti :
22 nescit Amor priscis cedere imaginibus.
23 Quod si parva tuae dederis vestigia culpae,
24 quam cito de tanto nomine rumor eris !
25 Non ego tum potero solacia ferre roganti,
26 cum mihi nulla mei sit medicina mali ;
27 sed pariter miseri socio cogemur amore
28 alter in alterius mutua flere sinu.
29 Quare, quid possit mea Cynthia, desine, Galle,
30 quaerere : non impune illa rogata venit.

P 1_6 v.1 Non ego nunc Hadriae vereor mare noscere tecum,
2 Tulle, neque Aegaeo ducere vela salo,
3 cum quo Rhipaeos possim conscendere montes
4 ulteriusque domos vadere Memnonias ;
5 sed me complexae remorantur verba puellae
6 mutatoque graves saepe colore preces.
7 Illa mihi totis argutat noctibus ignes
8 et queritur nullos esse relicta deos ;
9 illa meam mihi jam se denegat ; illa minatur
10 quae solet ingrato tristis amica viro.
11 His ego non horam possum durare querelis :
12 a ! pereat, si quis lentus amare potest.
13 An mihi sit tanti doctas cognoscere Athenas
14 atque Asiae veteres cernere divitias,
15 ut mihi deducta faciat convicia puppi
16 Cynthia et insanis ora notet manibus
17 osculaque opposito dicat sibi debita vento
18 et nihil infido durius esse viro ?
19 Tu patrui meritas conare anteire secures
20 et vetera oblitis jura refer sociis ;
21 nam tua non aetas umquam cessavit amori
22 semper at armatae cura fuit patriae ;
23 et tibi non umquam nostros puer iste labores
24 afferat et lacrimis omnia nota meis !
25 Me sine, quem semper voluit fortuna jacere,
26 hanc animam extremae reddere nequitiae ;
27 multi longinquo periere in amore libenter,
28 in quorum numero me quoque terra tegat.
29 Non ego sum laudi, non natus idoneus armis :
30 hanc me militiam fata subire volunt.
31 At tu seu mollis qua tendit Ionia seu qua
32 Lydia Pactoli tingit arata liquor,
33 seu pedibus terras seu pontum carpere remis,
34 ibis et accepti pars eris imperii :
35 tum, tibi si qua mei veniet non immemor hora,
36 vivere me duro sidere certus eris.

P 1_7

Dum tibi Cadmeae dicuntur, Pontice, Thebae
   armaque fraternae tristia militiae
atque, ita sim felix ! primo contendis Homero,
   (sint modo fata tuis mollia carminibus !)
nos, ut consuemus, nostros agitamus amores
   atque aliquid duram quaerimus in dominam ;
nec tantum ingenio quantum servire dolori
   cogor et aetatis tempora dura queri.
Hic mihi conteritur vitae modus, haec mea fama est,
   hinc cupio nomen carminis ire mei ;
me laudent doctae solum placuisse puellae,
   Pontice, et injustas saepe tulisse minas ;
me legat assidue post haec neglectus amator
   et prosint illi cognita nostra mala.
Te quoque si certo puer hic concusserit arcu,
   (quod nolim : nostros te violasse deos !)
longe castra tibi, longe miser agmina septem
   flebis in aeterno surda jacere situ ;
et frustra cupies mollem componere versum
   nec tibi subiciet carmina serus Amor.
Tum me non humilem mirabere saepe poetam,
   tunc ego Romanis praeferar ingeniis ;
nec poterunt juvenes nostro reticere sepulcro :
   "Ardoris nostri magne poeta, jaces."
Tu cave nostra tuo contemnas carmina fastu :
   saepe venit magno faenore tardus Amor.

P 1_8

Tune igitur demens, nec te mea cura moratur ?
   an tibi sum gelida vilior Illyria ?
et tibi jam tanti, quicumque est, iste videtur,
   ut sine me vento quolibet ire velis ?
Tune audire potes vesani murmura ponti
   fortis et in dura nave jacere potes ?
Tu pedibus teneris positas fulcire pruinas,
   tu potes insolitas, Cynthia, ferre nives ?
O utinam hibernae duplicentur tempora brumae
   et sit iners tardis navita Vergiliis
nec tibi Tyrrhena solvatur funis harena
   neve inimica meas elevet aura preces !
Atque ego non videam talis subsidere ventos,
   cum tibi provectas auferet unda ratis,
ut me defixum vacua patiatur in aura
   crudelem infesta saepe vocare manu !
Sed, quocumque modo de me, perjura, mereris,
   sit Galatea tuae non aliena viae,
ut te, felici post victa Ceraunia remo,
   accipiat placidis Oricos aequoribus.
Nam me non ullae poterunt corrumpere, de te
   quin ego, vita, tuo limine verba querar ;
nec me deficiet nautas rogitare citatos
   "Dicite, quo portu clausa puella mea est ?"
Et dicam "Licet Atraciis considat in oris
   et licet Hylaeis, illa futura mea est."
Hic erat ! Hic jurata manet ! Rumpantur iniqui !
   Vicimus : assiduas non tulit illa preces.
Falsa licet cupidus deponat gaudia livor :

30 destitit ire novas Cynthia nostra vias.
31 Illi carus ego et per me carissima Roma
32 dicitur et sine me dulcia regna negat ;
33 illa vel angusto mecum requiescere lecto
34 et quocumque modo maluit esse mea,
35 quam sibi dotatae regnum vetus Hippodamiae
36 et quas Elis opes apta pararat equis.
37 Quamvis magna daret, quamvis majora daturus,
38 non tamen illa meos fugit avara sinus ;
39 hanc ego non auro, non Indis flectere conchis,
40 sed potui blandi carminis obsequio.
41 Sunt igitur Musae, neque amanti tardus Apollo,
42 quis ego fretus amo : Cynthia rara mea est.
43 Nunc mihi summa licet contingere sidera plantis :
44 sive dies seu nox venerit, illa mea est
45 nec mihi rivalis certos subducit amores :
46 ista meam norit gloria canitiem.

P 1_9 v.1 Dicebam tibi venturos, irrisor, amores
2 nec tibi perpetuo libera verba fore :
3 ecce jaces supplexque venis ad jura puellae
4 et tibi nunc quaevis imperat empta modo.
5 Non me Chaoniae vincant in amore columbae
6 dicere quos juvenes quaeque puella domet ;
7 me dolor et lacrimae merito fecere peritum ;
8 atque utinam posito dicar amore rudis !
9 Quid tibi nunc misero prodest grave dicere carmen
10 aut Amphioniae moenia flere lyrae ?
11 Plus in amore valet Mimnermi versus Homero :
12 carmina mansuetus lenia quaerit Amor.
13 I, quaeso, et tristis istos sepone libellos
14 et cane quod quaevis nosse puella velit.
15 Quid si non esset facilis tibi copia ? nunc tu
16 insanus medio flumine quaeris aquam.
17 Necdum etiam palles, vero nec tangeris igni :
18 haec est venturi prima favilla mali.
19 Tum magis Armenias cupies accedere tigres
20 et magis infernae vincula nosse rotae
21 quam pueri totiens arcum sentire medullis
22 et nihil iratae posse negare tuae.
23 Nullus Amor cuiquam facilis ita praebuit alas
24 ut non alterna presserit ille manu.
25 Nec te decipiat quod sit satis illa parata :
26 acrius illa subit, Pontice, si qua tua est ;
27 quippe ubi non liceat vacuos seducere ocellos
28 nec vigilare alio limine cedat Amor,
29 qui non ante patet, donec manus attigit ossa.
30 Quisquis es, assiduas a ! fuge blanditias ;
31 illis et silices et possint cedere quercus,
32 nedum tu possis, spiritus iste levis.
33 Quare, si pudor est, quam primum errata fatere :
34 dicere quo pereas saepe in amore levat.

P 1_10 v.1 O jucunda quies, primo cum testis amori
2 affueram vestris conscius in lacrimis !
3 O noctem meminisse mihi jucunda voluptas,

o quotiens votis illa vocanda meis,
cum te complexa morientem, Galle, puella
vidimus et longa ducere verba mora !
Quamvis labentis premeret mihi somnus ocellos
et mediis caelo Luna ruberet equis,
non tamen a vestro potui secedere lusu :
tantus in alternis vocibus ardor erat !
Sed quoniam non es veritus concredere nobis,
accipe commissae munera laetitiae :
non solum vestros didici reticere dolores ;
est quiddam in nobis majus, amice, fide.
Possum ego diversos iterum conjungere amantes
et dominae tardas possum aperire fores ;
et possum alterius curas sanare recentis
nec levis in verbis est medicina meis.
Cynthia me docuit semper quae cuique petenda
quaeque cavenda forent : non nihil egit Amor.
Tu cave ne tristi cupias pugnare puellae
neve superba loqui neve tacere diu ;
neu, si quid petiit, ingrata fronte negaris
neu tibi pro vano verba benigna cadant.
Irritata venit, quando contemnitur illa,
nec meminit justas ponere laesa minas ;
at quo sis humilis magis et subjectus amori,
hoc magis effectu saepe fruare bono.
Is poterit felix una remanere puella,
qui numquam vacuo pectore liber erit.

P 1_11

Ecquid te mediis cessantem, Cynthia, Baiis,
qua jacet Herculeis semita litoribus,
et modo Thesproti mirantem subdita regno
proxima Misenis aequora nobilibus,
nostri cura subit memores a ! ducere noctes ?
Ecquis in extremo restat amore locus,
An te nescio quis simulatis ignibus hostis
sustulit e nostris, Cynthia, carminibus ?
Atque utinam mage te, remis confisa minutis,
parvula Lucrina cumba moretur aqua
ut teneat clausam tenui Teuthrantis in unda
alternae facilis cedere lympha manu,
quam vacet alterius blandos audire susurros
molliter in tacito litore compositam,
ut solet amota labi custode puella
perfida, communis nec meminisse deos !
Non quia perspecta non es mihi cognita fama,
sed quod in hac omnis parte timetur amor.
Ignosces igitur, si quid tibi triste libelli
attulerint nostri : culpa timoris erit.
An mihi non major carae custodia matris,
aut sine te vitae cura sit ulla meae ?
Tu mihi sola domus, tu, Cynthia, sola parentes,
omnia tu nostrae tempora laetitiae.
Seu tristis veniam seu contra laetus amicis,
quicquid ero, dicam : "Cynthia causa fuit."
Tu modo quam primum corruptas desere Baias :
multis ista dabunt litora discidium,
litora quae fuerunt castis inimica puellis :

a pereant Baiae, crimen amoris, aquae !

P 1_12

Quid mihi desidiae non cessas fingere crimen,
quod faciat nobis conscia, Roma, moram ?
Tam multa illa meo divisa est milia lecto,
quantum Hypanis Veneto dissidet Eridano ;
nec mihi consuetos amplexu nutrit amores
Cynthia nec nostra dulcis in aure sonat.
Olim gratus eram : non ullo tempore cuiquam
contigit ut simili posset amare fide.
Invidiae fuimus : num me deus obruit ? an quae
lecta Prometheis dividit herba jugis ?
Non sum ego qui fueram : mutat via longa puellas.
Quantus in exiguo tempore fugit amor !
Nunc primum longas solus cognoscere noctes
cogor et ipse meis auribus esse gravis.
Felix, qui potuit praesenti flere puellae :
non nihil aspersus gaudet Amor lacrimis,
aut si despectus potuit mutare calores,
sunt quoque translato gaudia servitio.
Mi neque amare aliam neque ab hac desistere fas est :
Cynthia prima fuit, Cynthia finis erit.

P 1_13

Tu, quod saepe soles, nostro laetabere casu,
Galle, quod abrepto solus amore vacem.
At non ipse tuas imitabor, perfide, voces :
fallere te numquam, Galle, puella velit.
Dum tibi deceptis augetur fama puellis
certus et in nullo quaeris amore moram,
perditus in quadam tardis pallescere curis
incipis et primo lapsus abire gradu.
Haec erit illarum contempti poena doloris :
multarum miseras exiget una vices ;
haec tibi vulgaris istos compescet amores
nec nova quaerendo semper amicus eris.
Haec non sum rumore malo, non augure doctus ;
vidi ego : me, quaeso, teste negare potes ?
Vidi ego te toto vinctum languescere collo
et flere injectis, Galle, diu manibus
et cupere optatis animam deponere verbis,
et quae deinde meus celat, amice, pudor.
Non ego complexus potui diducere vestros :
tantus erat demens inter utrosque furor.
Non sic Haemonio Salmonida mixtus Enipeo
Taenarius facili pressit amore deus,
nec sic caelestem flagrans amor Herculis Heben
sensit ab Oetaeis gaudia prima jugis.
Una dies omnis potuit praecurrere amantes ;
nam tibi non tepidas subdidit illa faces
nec tibi praeteritos passa est succedere fastus
nec sinet abduci : te tuus ardor aget.
Nec mirum, cum sit Jove dignae proxima Ledae
et Ledae partu gratior, una tribus ;
illa sit Inachiis et blandior heroinis,
illa suis verbis cogat amare Jovem.
Tu vero quoniam semel es periturus amore,

34 utere : non alio limine dignus eras.
35 Quae tibi sit felix, quoniam novus incidit, error ;
36 et quotcumque voles, una sit ista tibi.

P 1_14 v.1 Tu licet abjectus Tiberina molliter unda
2 Lesbia Mentoreo vina bibas opere
3 et modo tam celeris mireris currere lintres
4 et modo tam tardas funibus ire rates ;
5 et nemus omne satas intendat vertice silvas,
6 urgetur quantis Caucasus arboribus,
7 non tamen ista meo valeant contendere amori :
8 nescit Amor magnis cedere divitiis.
9 Nam sive optatam mecum trahit illa quietem
10 seu facili totum ducit amore diem,
11 tum mihi Pactoli veniunt sub tecta liquores
12 et legitur Rubris gemma sub aequoribus ;
13 tum mihi cessuros spondent mea gaudia reges ;
14 quae maneant, dum me fata perire volent !
15 Nam quis divitiis adverso gaudet Amore ?
16 Nulla mihi tristi praemia sint Venere.
17 Illa potest magnas heroum infringere vires,
18 illa etiam duris mentibus esse dolor ;
19 illa neque Arabium metuit transcendere limen
20 nec timet ostrino, Tulle, subire toro
21 et miserum toto juvenem versare cubili :
22 quid relevant variis serica textilibus ?
23 Quae mihi dum placata aderit, non ulla verebor
24 regna vel Alcinoi munera despicere.

P 1_15 v.1 Saepe ego multa tuae levitatis dura timebam,
2 hac tamen excepta, Cynthia, perfidia.
3 Aspice me quanto rapiat fortuna periclo ;
4 tu tamen in nostro lenta timore venis
5 et potes hesternos manibus componere crines
6 et longa faciem quaerere desidia,
7 nec minus Eois pectus variare lapillis,
8 ut formosa novo quae parat ire viro.
9 At non sic Ithaci digressu mota Calypso
10 desertis olim fleverat aequoribus :
11 multos illa dies incomptis maesta capillis
12 sederat, injusto multa locuta salo,
13 et, quamvis numquam post haec visura, dolebat
14 illa tamen, longae conscia laetitiae ;
15 nec sic Aesoniden rapientibus anxia ventis
16 Hypsipyle vacuo constitit in thalamo :
17 Hypsipyle nullos post illos sensit amores,
18 ut semel Haemonio tabuit hospitio ;
19 Alphesiboea suos ulta est pro conjuge fratres
20 sanguinis et cari vincula rupit amor ;
21 conjugis Euadne miseros elata per ignis
22 occidit, Argivae fama pudicitiae.
23 Quarum nulla tuos potuit convertere mores,
24 tu quoque uti fieres nobilis historia.
25 Desine jam revocare tuis perjuria verbis,
26 Cynthia, et oblitos parce movere deos ;
27 audax a ! nimium, nostro dolitura periclo,

si quid forte tibi durius inciderit.
Multa prius : vasto labentur flumina ponto
annus et inversas duxerit ante vices
quam tua sub nostro mutetur pectore cura :
sis quodcumque voles, non aliena tamen,
quam tibi... ne viles isti videantur ocelli,
per quos saepe mihi credita perfidia est !
Hos tu jurabas, si quid mentita fuisses,
ut tibi suppositis exciderent manibus :
et contra magnum potes hos attollere Solem
nec tremis admissae conscia nequitiae ?
Quis te cogebat multos pallere colores
et fletum invitis ducere luminibus ?
Quis ego nunc pereo, similis moniturus amantes :
"O nullis tutum credere blanditiis !"

P 1_16

Quae fueram magnis olim patefacta triumphis,
Janua Tarpeiae nota pudicitiae ;
cujus inaurati celebrarunt limina currus,
captorum lacrimis umida supplicibus,
nunc ego, nocturnis potorum saucia rixis,
pulsata indignis saepe queror manibus
et mihi non desunt turpes pendere corollae
semper et exclusi signa jacere faces.
Nec possum infamis dominae defendere noctes
nobilis obscenis tradita carminibus ;
(nec tamen illa suae revocatur parcere famae
turpior et saecli vivere luxuria).
Has inter gravibus cogor deflere querelis,
supplicis a longis tristior excubiis ;
ille meos numquam patitur requiescere postes,
arguta referens carmina blanditia :
"Janua vel domina penitus crudelior ipsa,
quid mihi tam duris clausa taces foribus ?
Cur numquam reserata meos admittis amores,
nescia furtivas reddere mota preces ?
Nullane finis erit nostro concessa dolori
turpis et in tepido limine somnus erit ?
Me mediae noctes, me sidera prona jacentem
frigidaque Eoo me dolet aura gelu :
tu sola humanos numquam miserata dolores
respondes tacitis mutua cardinibus.
O utinam trajecta cava mea vocula rima
percussas dominae vertat in auriculas !
Sit licet et saxo patientior illa Sicano,
sit licet et ferro durior et chalybe,
non tamen illa suos poterit compescere ocellos
surget et invitis spiritus in lacrimis.
Nunc jacet alterius felici nixa lacerto,
at mea nocturno verba cadunt Zephyro.
Sed tu sola mei, tu maxima causa doloris,
victa meis numquam, janua, muneribus ;
te non ulla meae laesit petulantia linguae,
quae solet irato dicere tanta loco,
ut me tam longa raucum patiare querela
sollicitas trivio pervigilare moras.
At tibi saepe novo deduxi carmina versu

osculaque innixus pressa dedi gradibus ;
ante tuos quotiens verti me, perfida, postes
debitaque occultis vota tuli manibus !"
Haec ille et si quae miseri novistis amantes,
et matutinis obstrepit alitibus.
Sic ego nunc dominae vitiis et semper amantis
fletibus alterna differor invidia.

P 1_17

Et merito, quoniam potui fugisse puellam !
nunc ego desertas alloquor alcyonas.
Nec mihi Cassiope salvo visura carinam
omniaque ingrato litore vota cadunt.
Quin etiam absenti prosunt tibi, Cynthia, venti :
aspice, quam saevas increpat aura minas.
Nullane placatae veniet fortuna procellae ?
Haecine parva meum funus harena teget ?
Tu tamen in melius saevas converte querelas :
sat tibi sit poenae nox et iniqua vada.
An poteris siccis mea fata reposcere ocellis
ossaque nulla tuo nostra tenere sinu ?
A ! pereat, quicumque rates et vela paravit
primus et invito gurgite fecit iter.
Nonne fuit levius dominae pervincere mores
(quamvis dura, tamen rara puella fuit),
quam sic ignotis circumdata litora silvis
cernere et optatos quaerere Tyndaridas ?
Illic si qua meum sepelissent fata dolorem
ultimus et posito staret amore lapis,
illa meo caros donasset funere crines
molliter et tenera poneret ossa rosa ;
illa meum extremo clamasset pulvere nomen
ut mihi non ullo pondere terra foret.
At vos, aequoreae formosa Doride natae,
candida felici solvite vela choro :
si quando vestras labens Amor attigit undas,
mansuetis socio parcite litoribus.

P 1_18

Haec certe deserta loca et taciturna querenti
et vacuum Zephyri possidet aura nemus.
Hic licet occultos proferre impune dolores,
si modo sola queant saxa tenere fidem.
Unde tuos primum repetam, mea Cynthia, fastus ?
quod mihi das flendi, Cynthia, principium ?
Qui modo felicis inter numerabar amantes,
nunc in amore tuo cogor habere notam.
Quid tantum merui ? quae te mihi carmina mutant ?
an nova tristitiae causa puella tuae ?
Sic mihi te referas levis, ut non altera nostro
limine formosos intulit ulla pedes.
Quamvis multa tibi dolor hic meus aspera debet,
non ita saeva tamen venerit ira mea
ut tibi sim merito semper furor et tua flendo
lumina dejectis turpia sint lacrimis.
An quia parva damus mutato signa colore ?
Et non ulla meo clamat in ore fides ?
Vos eritis testes, si quos habet arbor amores,

20 fagus et Arcadio pinus amica deo.
21 A ! quotiens vestras resonant mea verba sub umbras
22 scribitur et teneris Cynthia corticibus.
23 An tua quot peperit nobis injuria curas,
24 quae solum tacitis cognita sunt foribus ?
25 Omnia consuevi timidus perferre superbae
26 jussa neque arguto facta dolore queri ;
27 pro quo divini fontes et frigida rupes
28 et datur inculto tramite dura quies ;
29 et, quodcumque meae possunt narrare querelae,
30 cogor ad argutas dicere solus aves.
31 Sed qualiscumque es resonent mihi "Cynthia" silvae
32 nec deserta tuo nomine saxa vacent.

P 1_19 v.1 Non ego nunc tristis vereor, mea Cynthia, Manes
2 nec moror extremo debita fata rogo ;
3 sed ne forte tuo careat mihi funus amore,
4 hic timor est ipsis durior exsequiis.
5 Non adeo leviter nostris puer haesit ocellis,
6 ut meus oblito pulvis amore vacet.
7 Illic Phylacides jucundae conjugis heros
8 non potuit caecis immemor esse locis,
9 sed cupidus falsis attingere gaudia palmis
10 Thessalis antiquam venerat umbra domum.
11 Illic, quidquid ero, semper tua dicar imago :
12 traicit et fati litora magnus amor.
13 Illic formosae veniant chorus heroinae,
14 quas dedit Argivis Dardana praeda viris ;
15 quarum nulla tua fuerit mihi, Cynthia, forma
16 gratior, et (Tellus hoc ita justa sinat)
17 quamvis te longae remorentur fata senectae,
18 cara tamen lacrimis ossa futura meis.
19 Quae tu viva mea possis sentire favilla !
20 Tum mihi non ullo mors sit amara loco ;
21 quam vereor, ne te contempto, Cynthia, busto
22 abstrahat a nostro pulvere iniquus Amor
23 cogat et invitam lacrimas siccare cadentis.
24 Flectitur assiduis certa puella minis.
25 Quare, dum licet, inter nos laetemur amantes :
26 non satis est ullo tempore longus amor.

P 1_20 v.1 Hoc pro continuo te, Galle, monemus amore ;
2 id tibi ne vacuo defluat ex animo :
3 "saepe imprudenti fortuna occurrit amanti",
4 crudelis Minyis sic erat Ascanius.
5 Est tibi non infra speciem, non nomine dispar,
6 Theiodamanteo proximus ardor Hylae :
7 huic tu, sive leges umbrosae flumina silvae
8 sive Aniena tuos tinxerit unda pedes
9 sive Gigantea spatiabere litoris ora
10 sive ubicumque vago fluminis hospitio,
11 Nympharum semper cupidas defende rapinas
12 (non minor Ausoniis est amor Adryasin)
13 ne tibi sint duri montes et frigida saxa,
14 Galle, neque expertos semper adire lacus ;
15 quae miser ignotis error perpessus in oris

Herculis indomito fleverat Ascanio.
Namque ferunt olim Pagasae navalibus Argon
egressam longe Phasidos isse viam
et jam praeteritis labentem Athamantidos undis
Mysorum scopulis applicuisse ratem.
Hic manus heroum, placidis ut constitit oris
mollia composita litora fronde tegit ;
at comes invicti juvenis processerat ultra
raram sepositi quaerere fontis aquam.
Hunc duo sectati fratres, Aquilonia proles,
hunc super et Zetes hunc super et Calais
oscula suspensis instabant carpere palmis
oscula et alterna ferre supina fuga ;
ille sub extrema pendens secluditur ala
et volucris ramo summovet insidias.
Jam Pandioniae cessit genus Orithyiae :
a dolor ! ibat Hylas, ibat Hamadryasin.
Hic erat Arganthi Pegae sub vertice montis
grata domus Nymphis umida Thyniasin,
quam supra nullae pendebant debita curae
roscida desertis poma sub arboribus,
et circum irriguo surgebant lilia prato
candida purpureis mixta papaveribus.
Quae modo decerpens tenero pueriliter ungui
proposito florem praetulit officio
et modo formosis incumbens nescius undis
errorem blandis tardat imaginibus.
Tandem haurire parat demissis flumina palmis
innixus dextro plena trahens umero ;
cujus ut accensae Dryades candore puellae
miratae solitos destituere choros,
prolapsum leviter facili traxere liquore :
tum sonitum rapto corpore fecit Hylas.
Cui procul Alcides iterat responsa, sed illi
nomen ab extremis montibus aura refert.
His, o Galle, tuos monitus servabis amores,
formosum Nymphis credere visus Hylan.

P 1_21

Tu, qui consortem properas evadere casum,
miles ab Etruscis saucius aggeribus,
quid nostro gemitu turgentia lumina torques ?
pars ego sum vestrae proxima militiae.
Sic te servato, ut possint gaudere parentes,
ne soror acta tuis sentiat e lacrimis !
Gallum per medios ereptum Caesaris enses
effugere ignotas non potuisse manus ;
et quicumque super dispersa invenerit ossa
montibus Etruscis, haec sciat esse mea.

P 1_22

Qualis et unde genus, qui sint mihi, Tulle, Penates
quaeris pro nostra semper amicitia.
Si Perusina tibi patriae sunt nota sepulcra,
(Italiae duris funera temporibus,
cum Romana suos egit discordia cives),
sic mihi praecipue pulvis Etrusca dolor.
Tu projecta mei perpessa es membra propinqui,

tu nullo miseri contegis ossa solo.
Proxima supposito contingens Umbria campo
me genuit terris fertilis uberibus.

P 2_1

Quaeritis unde mihi totiens scribantur amores,
unde meus veniat mollis in ore liber ;
non haec Calliope, non haec mihi cantat Apollo ;
ingenium nobis ipsa puella facit.
Sive illam Cois fulgentem incedere crevi,
hac totum e Coa veste volumen erit ;
seu vidi ad frontem sparsos errare capillos,
gaudet laudatis ire superba comis ;
sive lyrae carmen digitis percussit eburnis,
miramur facilis ut premat arte manus ;
seu cum poscentis somnum declinat ocellos,
invenio causas mille poeta novas ;
seu nuda erepto mecum luctatur amictu,
tum vero longas condimus Iliadas ;
seu quidquid fecit sive est quodcumque locuta,
maxima de nihilo nascitur historia.
Quod mihi si tantum, Maecenas, fata dedissent,
ut possem heroas ducere in arma manus,
non ego Titanas canerem, non Ossan Olympo
impositam, ut caeli Pelion esset iter,
nec veteres Thebas nec Pergama nomen Homeri
Xerxis et imperio bina coisse vada
regnave prima Remi aut animos Carthaginis altae
Cimbrorumque minas et bene facta Mari ;
bellaque resque tui memorarem Caesaris, et tu
Caesare sub magno cura secunda fores.
Nam quotiens Mutinam aut civilia busta Philippos
aut canerem Siculae classica bella fugae
eversosque focos antiquae gentis Etruscae
et Ptolomaeei litora capta Phari,
aut canerem Aegyptum et Nilum, cum attractus in urbem
septem captivis debilis ibat aquis,
aut regum auratis circumdata colla catenis
Actiaque in Sacra currere rostra Via ;
te mea Musa illis semper contexeret armis
et sumpta et posita pace fidele caput :
Theseus infernis, superis testatur Achilles,
hic Ixioniden, ille Menoetiaden.
Sed neque Phlegraeos Jovis Enceladique tumultus
intonet angusto pectore Callimachus
nec mea conveniunt duro praecordia versu
Caesaris in Phrygios condere nomen avos.
Navita de ventis, de tauris narrat arator
enumerat miles vulnera, pastor ovis ;
nos contra angusto versantes proelia lecto :
qua pote quisque, in ea conterat arte diem.
Laus in amore mori ; laus altera, si datur uno
posse frui : fruar o solus amore meo !
Si memini, solet illa levis culpare puellas
et totam ex Helena non probat Iliada.
Seu mihi sunt tangenda novercae pocula Phaedrae,

pocula privigno non nocitura suo,
seu mihi Circaeo pereundum est gramine sive
Colchis Iolciacis urat aena focis,
una meos quoniam praedata est femina sensus,
ex hac ducentur funera nostra domo.
Omnis humanos sanat medicina dolores :
solus amor morbi non amat artificem.
Tarda Philoctetae sanavit crura Machaon,
Phoenicis Chiron lumina Phillyrides
et deus exstinctum Cressis Epidaurius herbis
restituit patriis Androgeona focis
Mysus et Haemonia juvenis qua cuspide vulnus
senserat, hac ipsa cuspide sensit opem.
Hoc si quis vitium poterit mihi demere, solus
Tantalea poterit tradere poma manu ;
dolia virgineis idem ille repleverit urnis,
ne tenera assidua colla graventur aqua ;
idem Caucasia solvet de rupe Promethei
bracchia et a medio pectore pellet avem.
Quandocumque igitur vitam mea fata reposcent
et breve in exiguo marmore nomen ero,
Maecenas, nostrae spes invidiosa juventae,
et vitae et morti gloria justa meae,
si te forte meo ducet via proxima busto,
esseda caelatis siste Britanna jugis
taliaque illacrimans mutae jace verba favillae :
"Huic misero fatum dura puella fuit."

P 2_2

Liber eram et vacuo meditabar vivere lecto ;
at me composita pace fefellit Amor.
Cur haec in terris facies humana moratur ?
Juppiter, ignosco pristina furta tua.
Fulva coma est longaeque manus, et maxima toto
corpore et incedit vel Jove digna soror,
aut cum Dulichias Pallas spatiatur ad aras,
Gorgonis anguiferae pectus operta comis ;
qualis et Ischomache Lapithae genus heroine,
Centauris medio grata rapina mero ;
Mercurio Ossaeis fertur Boebeidos undis
virgineum Brimo composuisse latus.
Cedite jam, divae, quas pastor viderat olim
Idaeis tunicas ponere verticibus.
Hanc utinam faciem nolit mutare senectus,
etsi Cumaeae saecula vatis aget !

P 2_3

Qui nullum tibi dicebas jam posse nocere,
haesisti ; cecidit spiritus ille tuus.
Vix unum potes, infelix, requiescere mensem
et turpis de te jam liber alter erit.
Quaerebam sicca si posset piscis harena
nec solitus ponto vivere torvus aper,
aut ego si possem studiis vigilare severis :
differtur, numquam tollitur ullus amor.
Nec me tam facies, quamvis sit candida, cepit
(lilia non domina sint magis alba mea,
ut Maeotica nix minio si certet Hibero,

utque rosae puro lacte natant folia),
nec de more comae per levia colla fluentes,
non oculi, geminae, sidera nostra, faces,
nec si qua Arabio lucet bombyce puella
(non sum de nihilo blandus amator ego),
quantum quod posito formose saltat Iaccho,
egit ut euhantis dux Ariadna choros
et quantum, Aeolio cum temptat carmina plectro,
par Aganippeae ludere docta lyrae ;
et sua cum antiquae committit scripta Corinnae,
carmina quae quivis, non putat aequa suis.
Non tibi nascenti primis, mea vita, diebus
candidus argutum sternuit omen Amor ?
Haec tibi contulerunt caelestia munera divi,
haec tibi ne matrerm forte dedisse putes.
Non, non humani partus sunt talia dona :
ista decem menses non peperere bona.
Gloria Romanis una es tu nata puellis,
Romana accumbes prima puella Jovi,
nec semper nobiscum humana cubilia vises ;
post Helenam haec terris forma secunda redit.
Hac ego nunc mirer si flagret nostra juventus ?
pulchrius hac fuerat, Troja, perire tibi.
Olim mirabar quod tanti ad Pergama belli
Europae atque Asiae causa puella fuit :
nunc, Pari, tu sapiens et tu, Menelae, fuisti,
tu quia poscebas, tu quia lentus eras.
Digna quidem facies, pro qua vel obiret Achilles ;
vel Priamo belli causa probanda fuit.
Si quis vult fama tabulas anteire vetustas,
hic dominam exemplo ponat in arte meam :
sive illam Hesperiis, sive illam ostendet Eois,
uret et Eoos, uret et Hesperios.
His saltem ut tenear jam finibus ! aut mihi, si quis,
acrius ut moriar, venerit alter amor !
Ac veluti primo taurus detractat aratra,
post venit assueto mollis ad arva jugo,
sic primo juvenes trepidant in amore feroces,
dehinc domiti post haec aequa et iniqua ferunt.
Turpia perpessus vates est vincla Melampus,
cognitus Iphicli surripuisse boves ;
quem non lucra, magis Pero formosa coegit,
mox Amythaonia nupta futura domo.

P 2_4

Multa prius dominae delicta queraris oportet,
saepe roges aliquid, saepe repulsus eas,
et saepe immeritos corrumpas dentibus unguis
et crepitum dubio suscitet ira pede !
Nequiquam perfusa meis unguenta capillis
ibat et expenso planta morata gradu.
Non hic herba valet, non hic nocturna Cytaeis,
non Perimedaeae gramina cocta manus ;
quippe ubi nec causas nec apertos cernimus ictus,
unde tamen veniant tot mala caeca via est ;
non eget hic medicis, non lectis mollibus aeger,
huic nullum caeli tempus et aura nocet ;
ambulat, et subito mirantur funus amici.

Sic est incautum, quidquid habetur amor.
Nam cui non ego sum fallaci praemia vati ?
quae mea non decies somnia versat anus ?
Hostis si quis erit nobis, amet ille puellas :
gaudeat in puero, si quis amicus erit.
Tranquillo tuta descendis flumine cumba :
quid tibi tam parvi litoris unda nocet ?
Alter saepe uno mutat praecordia verbo,
altera vix ipso sanguine mollis erit.

P 2_5

Hoc verum est, tota te ferri, Cynthia, Roma
et non ignota vivere nequitia ?
Haec merui sperare ? dabis mihi, perfida, poenas ;
et nobis aliquo, Cynthia, ventus erit.
Inveniam tamen e multis fallacibus unam
quae fieri nostro carmine nota velit,
nec mihi tam duris insultet moribus et te
vellicet : heu sero flebis amata diu.
Nunc est ira recens, nunc est discedere tempus ;
si dolor afuerit, crede, redibit amor.
Non ita Carpathiae variant Aquilonibus undae
nec dubio nubes vertitur atra Noto
quam facile irati verbo mutantur amantes ;
dum licet, injusto subtrahe colla jugo.
Nec tu non aliquid, sed prima nocte, dolebis ;
omne in amore malum, si patiare, leve est.
At tu per dominae Junonis dulcia jura
parce tuis animis, vita, nocere tibi.
Non solum taurus ferit uncis cornibus hostem,
verum etiam instanti laesa repugnat ovis.
Nec tibi perjuro scindam de corpore vestis,
nec mea praeclusas fregerit ira fores,
nec tibi conexos iratus carpere crinis,
nec duris ausim laedere pollicibus :
rusticus haec aliquis tam turpia proelia quaerat,
cujus non hederae circuiere caput.
Scribam igitur, quod non umquam tua deleat aetas :
"Cynthia, forma potens ; Cynthia, verba levis."
Crede mihi, quamvis contemnas murmura famae,
hic tibi pallori, Cynthia, versus erit.

P 2_6

Non ita complebant Ephyraeae Laidos aedes,
ad cujus jacuit Graecia toea fores ;
turba Menandreae fuerat nec Thaidos olim
tanta, in qua populus lusit Erichthonius ;
nec quae deletas potuit componere Thebas,
Phryne tam multis facta beata viris.
Quin etiam falsos fingis tibi saepe propinquos,
oscula nec desunt qui tibi jure ferant.
Me juvenum pictae facies, me nomina laedunt,
me tener in cunis et sine voce puer ;
me laedet, si multa tibi dabit oscula mater,
me soror et cum quae dormit amica simul ;
omnia me laedent : timidus sum (ignosce timori)
et miser in tunica suspicor esse virum.
His olim, ut fama est, vitiis ad proelia ventum est,

his Trojana vides funera principiis ;
aspera Centauros eadem dementia jussit
frangere in adversum pocula Pirithoum.
Cur exempla petam Graium ? tu criminis auctor,
nutritus duro, Romule, lacte lupae :
tu rapere intactas docuisti impune Sabinas ;
per te nunc Romae quidlibet audet Amor.
Felix Admeti conjunx et lectus Ulixis,
et quaecumque viri femina limen amat !
Templa Pudicitiae quid opus statuisse puellis,
si cuivis nuptae quidlibet esse licet ?
Quae manus obscenas depinxit prima tabellas
et posuit casta turpia visa domo,
illa puellarum ingenuos corrupit ocellos
nequitiaeque suae noluit esse rudis.
A ! gemat in terris, ista qui protulit arte
turpia sub tacita condita laetitia.
Non istis olim variabant tecta figuris ;
tum paries nullo crimine pictus erat.
Sed non immerito : velavit aranea fanum
et mala desertos occupat herba deos.
Quos igitur tibi custodes, quae limina ponam
quae numquam supra pes inimicus eat ?
Nam nihil invitae tristis custodia prodest :
quam peccare pudet, Cynthia, tuta sat est.
Nos uxor numquam, numquam seducet amica :
semper amica mihi, semper et uxor eris.

P 2_7

Gavisa est certe sublatam Cynthia legem,
qua quondam edicta flemus uterque diu,
ni nos divideret ; quamvis diducere amantes
non queat invitos Juppiter ipse duos.
"At magnus Caesar." - Sed magnus Caesar in armis :
devictae gentes nil in amore valent.
Nam citius paterer caput hoc discedere collo
quam possem nuptae perdere more faces,
aut ego transirem tua limina clausa maritus,
respiciens udis prodita luminibus.
A ! mea tum qualis caneret tibi tibia somnos,
tibia, funesta tristior illa tuba.
Unde mihi Parthis natos praebere triumphis ?
nullus de nostro sanguine miles erit.
Quod si vera meae comitarent castra puellae,
non mihi sat magnus Castoris iret equus.
Hinc etenim tantum meruit mea gloria nomen,
gloria ad hibernos lata Borysthenidas.
Tu mihi sola places : placeam tibi, Cynthia, solus !
hic erit et patrio nomine pluris amor.

P 2_8

Eripitur nobis jam pridem cara puella :
et tu me lacrimas fundere, amice, vetas ?
Nullae sunt inimicitiae nisi amoris acerbae :
ipsum me jugula, lenior hostis ero.
Possum ego in alterius positam spectare lacerto ?
nec mea dicetur, quae modo dicta mea est ?
Omnia vertuntur ; certe vertuntur amores :

vinceris aut vincis, haec in amore rota est.
Magni saepe duces, magni cecidere tyranni,
et Thebae steterant altaque Troja fuit.
Munera quanta dedi vel qualia carmina feci !
illa tamen numquam ferrea dixit "Amo".
Ergo jam multos nimium temerarius annos,
improba, qui tulerim teque tuamque domum ?
Ecquandone tibi liber sum visus ? An usque
in nostrum jacies verba superba caput ?
Sic igitur prima moriere aetate, Properti ?
Sed morere ; interitu gaudeat illa tuo !
exagitet nostros Manis sectetur et umbras
insultetque rogis calcet et ossa mea !
Quid ? non Antigonae tumulo Boeotius Haemon
corruit ipse suo saucius ense latus
et sua cum miserae permiscuit ossa puellae,
qua sine Thebanam noluit ire domum ?
Sed non effugies : mecum moriaris oportet ;
hoc eodem ferro stillet uterque cruor.
Quamvis ista mihi mors est inhonesta futura :
mors inhonesta quidem, tu moriere tamen.
Ille etiam abrepta desertus conjuge Achilles
cessare in tectis pertulit arma sua.
Viderat ille fuga, stratos in litore Achivos
fervere et Hectorea Dorica castra face ;
viderat informem multa Patroclon harena
porrectum et sparsas caede jacere comas,
omnia formosam propter Briseida passus :
tantus in erepto saevit amore dolor !
At postquam sera captiva est reddita poena,
fortem illum Haemoniis Hectora traxit equis.
Inferior multo cum sim vel marte vel armis,
mirum, si de me jure triumphat Amor ?

P 2_9

Iste quod est, ego saepe fui ; sed fors et in hora
hoc ipso electo carior alter erit.
Penelope poterat bis denos salva per annos
vivere, tam multis femina digna procis ;
conjugium falsa poterat differre Minerva,
nocturno solvens texta diurna dolo ;
visura et quamvis numquam speraret Ulixen,
illum exspectando facta remansit anus.
Nec non exanimem amplectens Briseis Achillen
candida vesana verberat ora manu ;
et dominum lavit maerens captiva cruentum,
propositum flavis in Simoenta vadis,
foedavitque comas, et tanti corpus Achilli
maximaque in parva sustulit ossa manu,
cum tibi nec Peleus aderat nec caerula mater
Scyria nec viduo Deidamia viro.
Tunc igitur veris gaudebat Graecia natis,
tunc etiam felix inter et arma pudor.
At tu non una potuisti nocte vacare,
impia, non unum sola manere diem.
Quin etiam multo duxistis pocula risu ;
forsitan et de me verba fuere mala.
Hic etiam petitur, qui te prius ante reliquit :

24 di faciant isto capta fruare viro !
25 Haec mihi vota tuam propter suscepta salutem,
26 cum capite hoc Stygiae jam poterentur aquae
27 et lectum flentes circum staremus amici ?
28 Hic ubi tum, pro di, perfida, quisve fuit ?
29 Quid si longinquos retinerer miles ad Indos
30 aut mea si staret navis in Oceano ?
31 Sed vobis facile est verba et componere fraudes :
32 hoc unum didicit femina semper opus.
33 Non sic incerto mutantur flamine Syrtes
34 nec folia hiberno tam tremefacta Noto
35 quam cito feminea non constat foedus in ira,
36 sive ea causa gravis sive ea causa levis.
37 Nunc, quoniam ista tibi placuit sententia, cedam :
38 tela, precor, pueri, promite acuta magis,
39 figite certantes atque hanc mihi solvite vitam :
40 sanguis erit vobis maxima palma meus.
41 Sidera sunt testes et matutina pruina
42 et furtim misero janua aperta mihi,
43 te nihil in vita nobis acceptius umquam :
44 nunc quoque erit, quamvis sis inimica mihi.
45 Nec domina ulla meo ponet vestigia lecto :
46 solus ero, quoniam non licet esse tuum.
47 Atque utinam, si forte pios eduximus annos,
48 ille vir in medio fiat amore lapis !
49 Non ob regna magis diris cecidere sub armis
50 Thebani media non sine matre duces
51 quam, mihi si media liceat pugnare puella,
52 mortem ego non fugiam morte subire tua.

P 2_10 v.1 Sed tempus lustrare aliis Helicona choreis
2 et campum Haemonio jam dare tempus equo.
3 Jam libet et fortis memorare ad proelia turmas
4 et Romana mei dicere castra ducis.
5 Quod si deficiant vires, audacia certe
6 laus erit : in magnis et voluisse sat est.
7 Aetas prima canat Veneres, extrema tumultus :
8 bella canam, quando scripta puella mea est.
9 Nunc volo subducto gravior procedere vultu,
10 nunc aliam citharam me mea Musa docet.
11 Surge, anima ; ex humili jam carmine sumite vires,
12 Pierides : magni nunc erit oris opus.
13 Jam negat Euphrates equitem post terga tueri
14 Parthorum et Crassos se tenuisse dolet ;
15 India quin, Auguste, tuo dat colla triumpho
16 et domus intactae te tremit Arabiae ;
17 et si qua extremis tellus se subtrahit oris,
18 sentiat illa tuas postmodo capta manus.
19 Haec ego castra sequar ; vates tua castra canendo
20 magnus ero : servent hunc mihi fata diem !
21 At caput in magnis ubi non est tangere signis,
22 ponitur hac imos ante corona pedes,
23 sic nos nunc, inopes laudis conscendere carmen,
24 pauperibus sacris vilia tura damus.
25 Nondum etiam Ascraeos norunt mea carmina fontis,
26 sed modo Permessi flumine lavit Amor.

P 2_11 v.1 Scribant de te alii vel sis ignota licebit :
2 laudet, qui sterili semina ponit humo.
3 Omnia, crede mihi, tecum uno munera lecto
4 auferet extremi funeris atra dies ;
5 et tua transibit contemnens ossa viator
6 nec dicet "Cinis hic docta puella fuit".

P 2_12 v.1 Quicumque ille fuit, puerum qui pinxit Amorem,
2 nonne putas miras hunc habuisse manus ?
3 Is primum vidit sine sensu vivere amantes
4 et levibus curis magna perire bona.
5 Idem non frustra ventosas addidit alas
6 fecit et humano corde volare deum,
7 scilicet alterna quoniam jactamur in unda
8 nostraque non ullis permanet aura locis.
9 Et merito hamatis manus est armata sagittis
10 et pharetra ex umero Gnosia utroque jacet :
11 ante ferit quoniam tuti quam cernimus hostem
12 nec quisquam ex illo vulnere sanus abit.
13 In me tela manent, manet et puerilis imago ;
14 sed certe pennas perdidit ille suas,
15 evolat heu nostro quoniam de pectore nusquam
16 assiduusque meo sanguine bella gerit.
17 Quid tibi jucundum est siccis habitare medullis ?
18 Si puer est, animo traice puella tuo !
19 Intactos isto satius temptare veneno :
20 non ego, sed tenuis vapulat umbra mea.
21 Quam si perdideris, quis erit qui talia cantet,
22 (haec mea Musa levis gloria magna tua est),
23 qui caput et digitos et lumina nigra puellae,
24 et canat ut soleant molliter ire pedes ?

P 2_13 v.1 Non tot Achaemeniis armantur Etrusca sagittis
2 spicula quot nostro pectore fixit Amor.
3 Hic me tam gracilis vetuit contemnere Musas
4 jussit et Ascraeum sic habitare nemus,
5 non ut Pieriae quercus mea verba sequantur
6 aut possim Ismaria ducere valle feras,
7 sed magis ut nostro stupefiat Cynthia versu :
8 tunc ego sim Inachio notior arte Lino.
9 Non ego sum formae tantum mirator honestae
10 nec si qua illustris femina jactat avos :
11 me juvet in gremio doctae legisse puellae
12 auribus et puris scripta probasse mea.
13 Haec ubi contigerint, populi confusa valeto
14 fabula, nam domina judice tutus ero.
15 Quae si forte bonas ad pacem verterit aures,
16 possum inimicitias tunc ego ferre Jovis.
17 Quandocumque igitur nostros mors claudet ocellos,
18 accipe quae serves funeris acta mei.
19 Nec mea tunc longa spatietur imagine pompa
20 nec tuba sit fati vana querela mei ;
21 nec mihi tunc fulcro sternatur lectus eburno
22 nec sit in Attalico mors mea nixa toro.
23 Desit odoriferis ordo mihi lancibus, adsint

24 plebei parvae funeris exsequiae.
25 Sat mea sat magna est, si tres sint pompa libelli,
26 quos ego Persephonae maxima dona feram.
27 Tu vero nudum pectus lacerata sequeris
28 nec fueris nomen lassa vocare meum ;
29 osculaque in gelidis pones suprema labellis,
30 cum dabitur Syrio munere plenus onyx.
31 Deinde, ubi suppositus cinerem me fecerit ardor,
32 accipiat Manes parvula testa meos
33 et sit in exiguo laurus super addita busto,
34 quae tegat exstincti funeris umbra locum,
35 et duo sint versus : "Qui nunc jacet horrida pulvis,
36 unius hic quondam servus Amoris erat."
37 Nec minus haec nostri notescet fama sepulcri
38 quam fuerant Phthii busta cruenta viri.
39 Tu quoque, si quando venies ad fata, memento,
40 hoc iter ad lapides cana veni memores.
41 Interea cave sis nos aspernata sepultos :
42 non nihil ad verum conscia terra sapit.
43 Atque utinam primis animam me ponere cunis
44 jussisset quaevis de Tribus una Soror !
45 nam quo tam dubiae servetur spiritus horae ?
46 Nestoris est visus post tria saecla cinis :
47 cui si longaevae minuisset fata senectae
48 Gallicus Iliacis miles in aggeribus !
49 Non ille Antilochi vidisset corpus humari
50 diceret aut : "O mors, cur mihi sera venis ?"
51 Tu tamen amisso non numquam flebis amico ;
52 fas est praeteritos semper amare viros.
53 Testis, qui niveum quondam percussit Adonem
54 venantem Idalio vertice, durus aper,
55 illis formosum jacuisse paludibus ; illuc
56 diceris effusa tu, Venus, isse coma.
57 Sed frustra mutos revocabis, Cynthia, Manes :
58 nam mea qui poterunt ossa minuta loqui ?

P 2_14 v.1 Non ita Dardanio gavisus Atrida triumpho est,
2 cum caderent magnae Laomedontis opes ;
3 nec sic errore exacto laetatus Ulixes,
4 cum tetigit carae litora Dulichiae ;
5 nec sic Electra, salvum cum aspexit Oresten,
6 cujus falsa tenens fleverat ossa soror ;
7 nec sic incolumem Minois Thesea vidit,
8 Daedalium lino cum duce rexit iter,
9 quanta ego praeterita collegi gaudia nocte :
10 immortalis ero, si altera talis erit.
11 At, dum demissis supplex cervicibus ibam,
12 dicebar sicco vilior esse lacu.
13 Nec mihi jam fastus opponere quaerit iniquos
14 nec mihi ploranti lenta sedere potest.
15 Atque utinam non tam sero mihi nota fuisset
16 condicio ! cineri nunc medicina datur.
17 Ante pedes caecis lucebat semita nobis ;
18 scilicet insano nemo in amore videt.
19 Hoc sensi prodesse magis : contemnite, amantes !
20 sic hodie veniet, si qua negavit heri.
21 Pulsabant alii frustra dominamque vocabant :

mecum habuit positum lenta puella caput.
Haec mihi devictis potior victoria Parthis,
haec spolia, haec reges, haec mihi currus erunt.
Magna ego dona tua figam, Cytherea, columna,
taleque sub nostro nomine carmen erit :
"Has pono ante tuas tibi, Diva, Propertius aedis
exuvias, tota nocte receptus amans."
Nunc a te, mea lux, veniet mea litore navis
servata. An mediis sidat onusta vadis ?
Quod si forte aliqua nobis mutabere culpa,
vestibulum jaceam mortuus ante tuum !

P 2_15

O me felicem ! o nox mihi candida ! et o tu
lectule deliciis facte beate meis !
Quam multa apposita narramus verba lucerna
quantaque sublato lumine rixa fuit !
Nam modo nudatis mecum est luctata papillis,
interdum tunica duxit operta moram.
Illa meos somno lapsos patefecit ocellos
ore suo et dixit "Sicine, lente, jaces ?"
Quam vario amplexu mutamus bracchia ! quantum
oscula sunt labris nostra morata tuis !
Non juvat in caeco Venerem corrumpere motu :
si nescis, oculi sunt in amore duces.
Ipse Paris nuda fertur periisse Lacaena,
cum Menelaeo surgeret e thalamo ;
nudus et Endymion Phoebi cepisse sororem
dicitur et nudae concubuisse deae.
Quod si pertendens animo vestita cubaris,
scissa veste meas experiere manus ;
quin etiam, si me ulterius provexerit ira,
ostendes matri bracchia laesa tuae.
Necdum inclinatae prohibent te ludere mammae :
viderit haec, si quam jam peperisse pudet.
Dum nos fata sinunt, oculos satiemus amore :
nox tibi longa venit, nec reditura dies.
Atque utinam haerentis sic nos vincire catena
velles ut numquam solveret ulla dies !
Exemplo junctae tibi sint in amore columbae,
masculus et totum femina conjugium.
Errat, qui finem vesani quaerit amoris :
verus amor nullum novit habere modum.
Terra prius falso partu deludet arantis
et citius nigros Sol agitabit equos
fluminaque ad caput incipient revocare liquores
aridus et sicco gurgite piscis erit
quam possim nostros alio transferre dolores :
hujus ero vivus, mortuus hujus ero.
Quod mihi si secum talis concedere noctes
illa velit, vitae longus et annus erit.
Si dabit haec multas, fiam immortalis in illis :
nocte una quivis vel deus esse potest.
Qualem si cuncti cuperent decurrere vitam
et pressi multo membra jacere mero,
non ferrum crudele neque esset bellica navis,
nec nostra Actiacum verteret ossa mare
nec totiens propriis circum oppugnata triumphis

lassa foret crinis solvere Roma suos.
Haec certe merito poterunt laudare minores :
laeserunt nullos pocula nostra deos.
Tu modo, dum lucet, fructum ne desere vitae !
Omnia si dederis oscula, pauca dabis.
Ac veluti folia arentis liquere corollas,
quae passim calathis strata natare vides,
sic nobis, qui nunc magnum spiramus amantes,
forsitan includet crastina fata dies.

P 2_16

Praetor ab Illyricis venit modo, Cynthia, terris,
maxima praeda tibi, maxima cura mihi.
Non potuit saxo vitam posuisse Cerauno ?
a ! Neptune, tibi qualia dona darem !
Nunc sine me plena fiunt convivia mensa,
nunc sine me tota janua nocte patet.
Quare, si sapis, oblatas ne desere messis
et stolidum pleno vellere carpe pecus ;
deinde, ubi consumpto restabit munere pauper,
dic alias iterum naviget Illyrias !
Cynthia non sequitur fascis nec curat honores ;
semper amatorum ponderat una sinus.
At tu nunc nostro, Venus, o ! succurre dolori,
rumpat ut assiduis membra libidinibus.
Ergo muneribus quivis mercatur amorem ?
Juppiter, indigna merce puella perit !
Semper in Oceanum mittit me quaerere gemmas
et jubet ex ipsa tollere dona Tyro.
Atque utinam Romae nemo esset dives et ipse
straminea posset dux habitare casa !
Numquam Venales essent ad munus amicae
atque una fieret cana puella domo.
Non quia septenas noctes sejuncta cubares,
candida tam foedo bracchia fusa viro ;
non quia peccarim (testor te), sed quia vulgo
formosis levitas semper amica fuit.
Barbarus exclusis agitat vestigia lumbis
et subito felix nunc mea regna tenet !
Aspice quid donis Eriphyla invenit amaris
arserit et quantis nupta Creusa malis.
Nullane sedabit nostros injuria fletus ?
an dolor hic vitiis nescit abesse suis ?
Tot jam abiere dies, cum me nec cura theatri
nec tetigit Campi nec mea mensa juvat.
At pudeat certe, pudeat ! nisi forte, quod aiunt,
turpis amor surdis auribus esse solet.
Cerne ducem, modo qui fremitu complevit inani
Actia damnatis aequora militibus :
hunc infamis amor versis dare terga carinis
jussit et extremo quaerere in orbe fugam.
Caesaris haec virtus et gloria Caesaris haec est :
illa, qua vicit, condidit arma manu.
Sed quascumque tibi vestis, quoscumque smaragdos,
quosve dedit flavo lumine chrysolithos,
haec videam rapidas in vanum ferre procellas ;
quae tibi terra, velim, quae tibi fiat aqua.
Non semper placidus perjuros ridet amantis

48 Juppiter et surda neglegit aure preces.
49 Vidistis toto sonitus percurrere caelo
50 fulminaque aetheria desiluisse domo :
51 non haec Pleiades faciunt neque aquosus Orion,
52 nec sic de nihilo fulminis ira cadit ;
53 perjuras tunc ille solet punire puellas,
54 deceptus quoniam flevit et ipse deus.
55 Quare ne tibi sit tanti Sidonia vestis
56 ut timeas, quotiens nubilus Auster erit.

P 2_17 v.1 Mentiri noctem, promissis ducere amantem,
2 hoc erit infectas sanguine habere manus !
3 Horum ego sum vates, quotiens desertus amaras
4 explevi noctes, fractus utroque toro.
5 Vel tu Tantalea moveare ad flumina sorte
6 ut liquor arenti fallat ab ore sitim ;
7 vel tu Sisyphios licet admirere labores
8 difficile ut toto monte volutet onus ;
9 durius in terris nihil est quod vivat amante
10 nec, modo si sapias, quod minus esse velis.
11 Quem modo felicem invidia admirante ferebant,
12 nunc decimo admittor vix ego quoque die.
13 Nunc jacere e duro corpus juvat, impia, saxo
14 sumere et in nostras trita venena manus ;
15 nec licet in triviis sicca requiescere luna
16 aut per rimosas mittere verba fores.
17 Quod quamvis ita sit, dominam mutare cavebo
18 tum flebit, cum in me senserit esse fidem.

P 2_18 v.1 Assiduae multis odium peperere querelae :
2 frangitur in tacito femina saepe viro.
3 Si quid vidisti, semper vidisse negato
4 aut, si quid doluit forte, dolere nega.
5 Quid mea si canis aetas candesceret annis
6 et faceret scissas languida ruga genas ?
7 At non Tithoni spernens Aurora senectam
8 desertum Eoa passa jacere domo est :
9 illum saepe suis decedens fovit in undis
10 quam prius adjunctos sedula lavit equos ;
11 illum ad vicinos cum amplexa quiesceret Indos,
12 maturos iterum est questa redire dies ;
13 illa deos currum conscendens dixit iniquos
14 invitum et terris praestitit officium.
15 Cui majora senis Tithoni gaudia vivi
16 quam gravis amisso Memnone luctus erat.
17 Cum sene non puduit talem dormire puellam
18 et canae totiens oscula ferre comae.
19 At tu etiam juvenem odisti me, perfida, cum sis
20 ipsa anus haud longa curva futura die.
21 Quin ego deminuo curam, quod saepe Cupido
22 huic malus esse solet cui bonus ante fuit.
23 Nunc etiam infectos demens imitare Britannos
24 ludis et externo tincta nitore caput ?
25 ut natura dedit, sic omnis recta figura est :
26 turpis Romano Belgicus ore color.
27 Illi sub terris fiant mala multa puellae,

28 quae mentita suas vertit inepta comas !
29 Deme : mihi certe poteris formosa videri ;
30 mi formosa satis, si modo saepe venis.
31 An si caeruleo quaedam sua tempora fuco
32 tinxerit, idcirco caerula forma bona est ?
33 Cum tibi nec frater nec sit tibi filius ullus,
34 frater ego et tibi sim filius unus ego.
35 Ipse tuus semper tibi sit custodia lectus
36 nec nimis ornata fronte sedere velis.
37 Credam ego narranti, noli committere, famae :
38 et terram rumor transilit et maria.

P 2_19 v.1 Etsi me invito discedis, Cynthia, Roma,
2 laetor quod sine me devia rura coles.
3 Nullus erit castis juvenis corruptor in agris,
4 qui te blanditiis non sinat esse probam ;
5 nulla neque ante tuas orietur rixa fenestras
6 nec tibi clamatae somnus amarus erit.
7 Sola eris et solos spectabis, Cynthia, montis
8 et pecus et finis pauperis agricolae.
9 Illic te nulli poterunt corrumpere ludi
10 fanaque peccatis plurima causa tuis.
11 Illic assidue tauros spectabis arantis
12 et vitem docta ponere falce comas ;
13 atque ibi rara feres inculto tura sacello
14 haedus ubi agrestis corruet ante focos ;
15 protinus et nuda choreas imitabere sura,
16 omnia ab externo sint modo tuta viro.
17 Ipse ego venabor : jam nunc me sacra Dianae
18 suscipere et Veneris ponere vota juvat.
19 Incipiam captare feras et reddere pinu
20 cornua et audaces ipse monere canis ;
21 non tamen ut vastos ausim temptare leones
22 aut celer agrestis comminus ire sues.
23 Haec igitur mihi sit lepores audacia mollis
24 excipere et structo figere avem calamo,
25 qua formosa suo Clitumnus flumina luco
26 integit et niveos abluit unda boves.
27 Tu, quotiens aliquid conabere, vita, memento
28 venturum paucis me tibi Luciferis.
29 Sic me nec solae poterunt avertere silvae
30 nec vaga muscosis flumina fusa jugis
31 quin ego in assidua mutem tua nomina lingua :
32 absenti nemo non nocuisse velit.

P 2_20 v.1 Quid fles abducta gravius Briseide ? quid fles
2 anxia captiva tristius Andromacha ?
3 Quidve mea de fraude deos, insana, fatigas ?
4 quid quereris nostram sic cecidisse fidem ?
5 Non tam nocturna volucris funesta querela
6 Attica Cecropiis obstrepit in foliis
7 nec tantum Niobe bis sex ad busta superbe
8 sollicito lacrimans defluit a Sipylo.
9 Me licet aeratis astringant bracchia nodis
10 sint mea vel Danaes condita membra domo,
11 in te ego et aeratas rumpam, mea vita, catenas,

12 ferratam Danaes transiliamque domum.
13 De te quodcumque, ad surdas mihi dicitur aures :
14 tu modo ne dubita de gravitate mea.
15 Ossa tibi juro per matris et ossa parentis
16 (si fallo, cinis heu sit mihi uterque gravis !)
17 me tibi ad extremas mansurum, vita, tenebras :
18 ambos una fides auferet, una dies.
19 Quod si nec nomen nec me tua forma teneret,
20 posset servitium mite tenere tuum.
21 Septima jam plenae deducitur orbita lunae
22 cum de me et de te compita nulla tacent :
23 interea nobis non numquam janua mollis,
24 non numquam lecti copia facta tui.
25 Nec mihi muneribus nox ulla est empta beatis :
26 quidquid eram, hoc animi gratia magna tui.
27 Cum te tam multi peterent, tu me una petisti :
28 possum ego naturae non meminisse tuae ?
29 Tum me vel tragicae vexetis Erinyes et me
30 inferno damnes, Aeace, judicio
31 atque inter Tityi volucris mea poena vagetur
32 tumque ego Sisyphio saxa labore geram !
33 Nec tu supplicibus me sis venerata tabellis :
34 ultima talis erit quae mea prima fides.
35 Hoc mihi perpetuo jus est, quod solus amator
36 nec cito desisto nec temere incipio.

P 2_21 v.1 A quantum de me Panthi tibi pagina finxit
2 tantum illi Pantho ne sit amica Venus !
3 Sed tibi jam videor Dodona verior augur.
4 Uxorem ille tuus pulcher amator habet !
5 tot noctes periere ! nihil pudet ? aspice, cantat
6 liber : tu nimium credula, sola jaces.
7 Et nunc inter eos tu sermo es, te ille superbus
8 dicit se invito saepe fuisse domi.
9 Dispeream, si quicquam aliud quam gloria de te
10 quaeritur : has laudes ille maritus habet.
11 Colchida sic hospes quondam decepit Iason :
12 ejecta est (tenuit namque Creusa) domo ;
13 sic a Dulichio juvene est elusa Calypso :
14 vidit amatorem pandere vela suum.
15 A ! nimium faciles aurem praebere puellae,
16 discite desertae non temere esse bonae.
17 Huic quoque, qui restat, jam pridem quaeritur alter :
18 experta in primo, stulta, cavere potes.
19 Nos quocumque loco, nos omni tempore tecum
20 sive aegra pariter sive valente sumus.

P 2_22 v.1 Scis here mi multas pariter placuisse puellas ;
2 scis mihi, Demophoon, multa venire mala.
3 Nulla meis frustra lustrantur compita plantis ;
4 o ! nimis exitio nata theatra meo,
5 sive aliquis molli diducit candida gestu
6 bracchia seu varios incinit ore modos.
7 Interea nostri quaerunt sibi vulnus ocelli,
8 candida non tecto pectore si qua sedet,
9 sive vagi crines puris in frontibus errant,

Indica quos medio vertice gemma tenet.
Quae si forte aliquid vultu mihi dura negarat,
frigida de tota fronte cadebat aqua.
Quaeris, Demophoon, cur sim tam mollis in omnis ?
quod quaeris, "quare" non habet ullus amor.
Cur aliquis sacris laniat sua bracchia cultris
et Phrygis insanos caeditur ad numeros ?
Uni cuique dedit vitium natura creato :
mi fortuna aliquid semper amare dedit.
Me licet et Thamyrae cantoris fata sequantur,
numquam ad formosas, invide, caecus ero.
Sed tibi si exilis videor tenuatus in artus,
falleris : haud umquam est culta labore Venus.
Percontere licet : saepe est experta puella
officium tota nocte valere meum.
Juppiter Alcmenae geminas requieverat Arctos
et caelum noctu bis sine rege fuit,
nec tamen idcirco languens ad fulmina venit :
nullus amor vires eripit ipse suas.
Quid, cum e complexu Briseidos iret Achilles ?
non fugere minus Thessala tela Phryges.
Quid, ferus Andromachae lecto cum surgeret Hector ?
bella Mycenaeae non timuere rates ?
Ille vel hic classis poterant vel perdere muros :
hic ego Pelides, hic ferus Hector ego.
Aspice uti caelo modo sol modo luna ministret :
sic etiam nobis una puella parum est.
Altera me cupidis teneat foveatque lacertis,
altera si quando non sinit esse locum ;
aut, si forte irata meo sit facta ministro,
ut sciat esse aliam, quae velit esse mea.
Nam melius duo defendunt retinacula navim
tutius et geminos anxia mater alit.
Aut si es dura, nega : sin es non dura, venito !
quid juvat etc nullo ponere verba loco ?
Hic unus dolor est ex omnibus acer amanti,
speranti subito si qua venire negat.
Quanta illum toto versant suspiria lecto !
cum recipi, quae non noverit illa, vetat ?
Et rursus puerum quaerendo audita fatigat,
quem, quae scire timet, quaerere fata jubet.

P 2_23

Cui fuit indocti fugienda et semita vulgi,
ipsa petita lacu nunc mihi dulcis aqua est.
Ingenuus quisquam alterius dat munera servo,
ut promissa suae verba ferat dominae ?
Et quaerit totiens "Quaenam nunc porticus illam
integit ?" et "Campo quo movet illa pedes ?"
Deinde, ubi pertuleris, quos dicit fama labores
Herculis, ut scribat, muneris ecquid habes ?
Cernere uti possis vultum custodis amari
captus et immunda saepe latere casa ?
Quam care semel in toto nox vertitur anno !
A ! pereant, si quos janua clausa juvat.
Contra, rejecto quae libera vadit amictu
custodum et nullo saepta timore, placet.
Cui saepe immundo Sacra conteritur Via socco,

nec sinit esse moram, si quis adire velit ;
differet haec numquam nec poscet garrula, quod te
astrictus ploret saepe dedisse pater,
nec dicet "Timeo, propera jam surgere, quaeso ;
infelix, hodie vir mihi rure venit."
Et quas Euphrates et quas mihi misit Orontes,
me capiant : nolim furta pudica tori,
libertas quoniam nulli jam restat amanti.
Nullus liber erit, si quis amare volet.

P 2_24

"Tu loqueris, cum sis jam noto fabula libro
et tua sit toto Cynthia lecta foro ?"
Cui non his verbis aspergat tempora sudor ?
Aut pudor ingenuus aut reticendus amor ?
Quod si tam facilis spiraret Cynthia nobis,
non ego nequitiae dicerer esse caput
nec sic per totam infamis traducerer urbem,
urerer et quamvis nomine, verba darem.
Quare ne tibi sit mirum me quaerere vilis :
parcius infamant ; num tibi causa levis ?
Et modo pavonis caudae flabella superbae
et manibus dura frigus habere pila,
et cupit iratum talos me poscere eburnos,
quaeque nitent Sacra vilia dona Via.
A ! peream, si me ista movent dispendia ; sed me
fallaci dominae jam pudet esse jocum.
Hoc erat in primis quod me gaudere jubebas ?
tam te formosam non pudet esse levem ?
Una aut altera nox nondum est in amore peracta,
et dicor lecto jam gravis esse tuo !
Me modo laudabas et carmina nostra legebas :
ille tuus pennas tam cito vertit amor ?
Contendat mecum ingenio, contendat et arte,
in primis una discat amare domo ;
si libitum tibi erit, Lernaeas pugnet ad hydras
et tibi ab Hesperio mala dracone ferat,
taetra venena libens et naufragus ebibat undas
et numquam pro te deneget esse miser :
(quos utinam in nobis, vita, experiare labores !)
jam tibi de timidis iste protervus erit,
qui nunc se in tumidum jactando venit honorem ;
discidium vobis proximus annus erit.
At me non aetas mutabit tota Sibyllae,
non labor Alcidae, non niger ille dies.
Tu mea compones et dices : "Ossa, Properti,
haec tua sunt ; eheu ! tu mihi certus eras,
certus eras eheu ! quamvis nec sanguine avito
nobilis et quamvis non ita dives eras."
Nil ego non patiar, numquam me injuria mutat ;
ferre ego formosam nullum onus esse puto.
Credo ego non paucos ista periisse figura,
credo ego sed multos non habuisse fidem.
Parvo dilexit spatio Minoida Theseus,
Phyllida Demophoon, hospes uterque malus.
Jam tibi Iasonia nota est Medea carina
et modo servato sola relicta viro.
Dura est quae multis simulatum fingit amorem

48 et se plus uni si qua parare potest.
49 Noli nobilibus, noli conferre beatis :
50 vix venit, extremo qui legat ossa die.
51 Hi tibi nos erimus ; sed tu potius precor ut me
52 demissis plangas pectora nuda comis.

P 2_25 v.1 Unica nata meo pulcherrima cura dolori,
2 excludit quoniam sors mea : saepe veni,
3 ista meis fiet notissima forma libellis,
4 Calve, tua venia, pace, Catulle, tua.
5 Miles depositis annosus secubat armis
6 grandaevique negant ducere aratra boves
7 putris et in vacua requiescit navis harena
8 et vetus in templo bellica parma vacat :
9 at me ab amore tuo deducet nulla senectus,
10 sive ego Tithonus sive ego Nestor ero.
11 Nonne fuit satius duro servire tyranno
12 et gemere in tauro, saeve Perille, tuo ?
13 Gorgonis et satius fuit obdurescere vultu,
14 Caucasias etiam si pateremur avis.
15 Sed tamen obsistam. Teritur robigine mucro
16 ferreus et parvo saepe liquore silex :
17 at nullo dominae teritur sub crimine amor, qui
18 restat et immerita sustinet aure minas.
19 Ultro contemptus rogat et peccasse fatetur
20 laesus et invitis ipse redit pedibus.
21 Tu quoque, qui pleno fastus assumis amore,
22 credule, nulla diu femina pondus habet.
23 An quisquam in mediis persolvit vota procellis,
24 cum saepe in portu fracta carina natet ?
25 Aut prius infecto deposcit praemia cursu
26 septima quam metam triverit arte rota ?
27 Mendaces ludunt flatus in amore secundi :
28 si qua venit sero, magna ruina venit.
29 Tu tamen interea, quamvis te diligat illa,
30 in tacito cohibe gaudia clausa sinu.
31 Namque in amore suo semper sua maxima cuique
32 nescio quo pacto verba nocere solent.
33 Quamvis te persaepe vocet, semel ire memento :
34 invidiam quod habet, non solet esse diu.
35 At si saecla forent antiquis grata puellis,
36 essem ego quod nunc tu : tempore vincor ego.
37 Non tamen ista meos mutabunt saecula mores :
38 unus quisque sua noverit ire via.
39 At, vos qui officia in multos revocatis amores,
40 quantum sic cruciat lumina nostra dolor !
41 Vidistis pleno teneram candore puellam,
42 vidistis fusco : ducit uterque color ;
43 vidistis quandam Argiva prodire figura,
44 vidistis nostras : utraque forma rapit ;
45 illaque plebeio vel sit sandycis amictu,
46 haec atque illa mali vulneris una via est,
47 cum satis una tuis insomnia portet ocellis
48 una sit et cuivis femina multa mala.

P 2_26 v.1 Vidi te in somnis fracta, mea vita, carina

Ionio lassas ducere rore manus
et quaecumque in me fueras mentita fateri
nec jam umore gravis tollere posse comas,
qualem purpureis agitatam fluctibus Hellen,
aurea quam molli tergore vexit ovis.
Quam timui ne forte tuum mare nomen haberet
atque tua labens navita fleret aqua !
Quae tum ego Neptuno, quae tum cum Castore fratri
quaeque tibi excepi, jam dea, Leucothoe !
At tu, vix primas extollens gurgite palmas,
saepe meum nomen jam peritura vocas.
Quod si forte tuos vidisset Glaucus ocellos,
esses Ionii facta puella maris
et tibi ob invidiam Nereides increpitarent,
candida Nesaee, caerula Cymothoe.
Sed tibi subsidio delphinum currere vidi,
qui, puto, Arioniam vexerat ante lyram.
Jamque ego conabar summo me mittere saxo,
cum mihi discussit talia visa metus.
Nunc admirentur quod tam mihi pulchra puella
serviat et tota dicar in urbe potens !
Non, si Cambysae redeant et flumina Croesi,
dicat " De nostro surge, poeta, toro."
Nam, mea cum recitat, dicit se odisse beatos :
carmina tam sancte nulla puella colit.
Multum in amore fides, multum constantia prodest :
qui dare multa potest, multa et amare potest.
Seu mare per longum mea cogitet ire puella,
hanc sequar et fidos una aget aura duos.
Unum litus erit sopitis unaque tecto
arbor et ex una saepe bibemus aqua ;
et tabula una duos poterit componere amantes,
prora cubile mihi seu mihi puppis erit.
Omnia perpetiar, saevus licet urgeat Eurus
velaque in incertum frigidus Auster agat ;
quicumque et venti miserum vexastis Ulixen
et Danaum Euboico litore mille ratis ;
et qui movistis duo litora, cum ratis Argo
dux erat ignoto missa columba mari.
Illa meis tantum non umquam desit ocellis,
incendat navem Juppiter ipse licet ;
certe isdem nudi pariter jactabimur oris :
me licet unda ferat, te modo terra tegat.
Sed non Neptunus tanto crudelis amori,
Neptunus fratri par in amore Jovi.
Testis Amymone, latices dum ferret, in arvis
compressa, et Lernae pulsa tridente palus ;
jam deus amplexu votum persolvit at illi
aurea divinas urna profudit aquas.
Crudelem et Borean rapta Orithyia negavit ;
hic deus et terras et maria alta domat.
Crede mihi, nobis mitescet Scylla nec umquam
alternante vacans vasta Charybdis aqua ;
ipsaque sidera erunt nullis obscura tenebris,
purus et Orion, purus et Haedus erit.
Quod mihi si ponenda tuo sit corpore vita ?
exitus hic nobis non inhonestus erit.

P 2_27

At vos incertam, mortales, funeris horam
quaeritis, et qua sit mors aditura via ;
quaeritis et caelo, Phoenicum inventa, sereno,
quae sit stella homini commoda quaeque mala !
Seu pedibus Parthos sequimur seu classe Britannos,
et maris et terrae caeca pericla viae ;
rursus et objectum flemus caput esse tumultu,
cum Mavors dubias miscet utrimque manus ;
praeterea domibus flammam domibusque ruinas,
neu subeant labris pocula nigra tuis.
Solus amans novit, quando periturus et a qua
morte, neque hic Boreae flabra neque arma timet.
Jam licet et Stygia sedeat sub harundine remex
cernat et infernae tristia vela ratis,
si modo clamantis revocaverit aura puellae,
concessum nulla lege redibit iter.

P 2_28

Juppiter, affectae tandem miserere puellae :
tam formosa tuum mortua crimen erit ?
Venit enim tempus, quo torridus aestuat aer,
incipit et sicco fervere terra Cane.
Sed non tam ardoris culpa est neque crimina caeli
quam totiens sanctos non habuisse deos.
Hoc perdit miseras, hoc perdidit ante puellas :
quidquid jurarunt, ventus et unda rapit.
Non sibi collatam doluit Venus ? illa peraeque
prae se formosis invidiosa dea est.
An contempta tibi Junonis templa Pelasgae ?
Palladis aut oculos ausa negare bonos ?
Semper, formosae, non nostis parcere verbis.
Hoc tibi lingua nocens, hoc tibi forma dedit.
Sed tibi vexatae per multa pericula vitae
extremo venit mollior hora die.
Io versa caput primos mugiverat annos :
nunc dea, quae Nili flumina vacca bibit.
Ino etiam prima terris aetate vagata est :
hanc miser implorat navita Leucothoen.
Andromede monstris fuerat devota marinis :
haec eadem Persei nobilis uxor erat.
Callisto Arcadios erraverat ursa per agros :
haec nocturna suo sidere vela regit.
Quod si forte tibi properarint fata quietem,
illa sepulturae fata beata tuae.
Narrabis Semelae, quo sit formosa periclo,
credet et illa, suo docta puella malo ;
et tibi Maeonias inter heroidas omnes
primus erit nulla non tribuente locus.
Nunc, utcumque potes, fato gere saucia morem :
et deus et durus vertitur ipse dies.
Hoc tibi vel poterit conjunx ignoscere Juno :
frangitur et Juno, si qua puella perit.
Deficiunt magico torti sub carmine rhombi
et jacet exstincto laurus adusta foco ;
et jam Luna negat totiens descendere caelo
nigraque funestum concinit omen avis.
Una ratis fati nostros portabit amores

caerula ad infernos velificata lacus.
Sed non unius, quaeso, miserere duorum !
vivam, si vivet : si cadet illa, cadam.
Pro quibus optatis sacro me carmine damno :
scribam ego "Per magnum est salva puella Jovem" ;
ante tuosque pedes illa ipsa operata sedebit
narrabitque sedens longa pericla sua.
Haec tua, Persephone, maneat clementia, nec tu,
Persephone conjunx, saevior esse velis.
Sunt apud infernos tot milia formosarum :
pulchra sit in superis, si licet, una locis !
Vobiscum est Jope, vobiscum candida Tyro,
vobiscum Europe nec proba Pasiphae
et quot Troja tulit vetus et quot Achaia formas,
et Phoebi et Priami diruta regna senis ;
et quaecumque erat in numero Romana puella
occidit : has omnis ignis avarus habet.
Nec forma aeternum aur cuiquam est fortuna perennis :
longius aut propius mors sua quemque manet.
Tu quoniam es, mea lux, magno dimissa periclo,
munera Dianae debita redde choros,
redde etiam excubias divae nunc, ante juvencae ;
votivas noctes et mihi solve decem.

P 2_29

Hesterna, mea lux, cum potus nocte vagarer
nec me servorum duceret ulla manus,
obvia nescio quot pueri mihi turba minuta
venerat (hos vetuit me numerare timor) ;
quorum alii faculas, alii retinere sagittas,
pars etiam visa est vincla parare mihi.
Sed nudi fuerant. Quorum lascivior unus :
"Arripite hunc, inquit, jam bene nostis eum.
Hic erat, hunc mulier nobis irata locavit ".
Dixit, et in collo jam mihi nodus erat.
Hic alter jubet in medium propellere, at alter :
"Intereat ! qui nos non putat esse deos.
Haec te non meritum totas exspectat in horas :
at tu nescio quas quaeris, inepte, fores.
Quae cum Sidoniae nocturna ligamina mitrae
solverit atque oculos moverit illa gravis,
afflabunt tibi non Arabum de gramine odores,
sed quos ipse suis fecit Amor manibus.
Parcite jam, fratres, jam certos spondet amores ;
et jam ad mandatam venimus ecce domum."
Atque ita me injecto dixerunt rursus amictu :
"I nunc et noctes disce manere domi."
Mane erat, et volui, si sola quiesceret illa,
visere : at in lecto Cynthia sola fuit.
Obstipui : non illa mihi formosior umquam
visa, neque ostrina cum fuit in tunica
ibat et hinc castae narratum somnia Vestae,
neu sibi neve mihi quae nocitura forent ;
talis visa mihi somno dimissa recenti.
Heu ! quantum per se candida forma valet !
"Quod tu matutinus, ait, speculator amicae ;
me similem vestris moribus esse putas ?
Non ego tam facilis : sat erit mihi cognitus unus,

vel tu vel si quis verior esse potest.
Apparent non ulla toro vestigia presso,
signa volutantis nec jacuisse duos.
Aspice ut in toto nullus mihi corpore surgat
spiritus admisso notus adulterio."
Dicit, et opposita propellens savia dextra
prosilit in laxa nixa pedem solea.
Sic ego tam sancti custode reludor amoris :
ex illo felix nox mihi nulla fuit.

P 2_30

Quo fugis a ! demens ? Nulla est fuga : tu licet usque
ad Tanain fugias, usque sequetur Amor.
Non si Pegaseo vecteris in aere dorso
nec tibi si Persei moverit ala pedes
vel si te sectae rapiant talaribus aurae,
nil tibi Mercurii proderit alta via.
Instat semper Amor supra caput, instat amanti
et gravis ipse super libera colla sedet.
Excubat ille acer custos et tollere numquam
te patietur humo lumina capta semel.
Et jam, si pecces, deus exorabilis ille est,
si modo praesentis viderit esse preces.
Ista senes licet accusent convivia duri,
nos modo propositum, vita, teramus iter.
Illorum antiquis onerantur legibus aures :
hic locus est in quo, tibia docta, sones ; -
quae non jure vado Maeandri jacta natasti,
turpia cum faceret Palladis ora tumor.
Non tamen immerito ! Phrygias nunc ire per undas
et petere Hyrcani litora nota maris
spargere et alterna communes caede Penates
et ferre ad patrios praemia dira Lares !
Una contentum pudeat me vivere amica ?
Hoc si crimen erit, crimen Amoris erit :
mi nemo obiciat. Libeat tibi, Cynthia, mecum
rorida muscosis antra tenere jugis.
Illic aspicies scopulis haerere Sorores
et canere antiqui dulcia furta Jovis,
ut Semela est combustus, ut est deperditus Io,
denique ut ad Trojae tecta volarit avis.
Quod si nemo exstat qui vicerit Alitis arma,
communis culpae cur reus unus agor ?
Nec tu Virginibus reverentia moveris ora :
hic quoque non nescit quid sit amare chorus,
si tamen Oeagri quaedam compressa figura
Bistoniis olim rupibus accubuit.
Hic ubi me prima statuent in parte choreae
et medius docta cuspide Bacchus erit,
tum capiti sacros patiar pendere corymbos.
Nam sine te nostrum non valet ingenium.

P 2_31

Quaeris, cur veniam tibi tardior ? Aurea Phoebi
Porticus a magno Caesare aperta fuit.
Tanta erat in speciem Poenis digesta columnis,
inter quas Danai femina turba senis !
Hic equidem Phoebo visus mihi pulchrior ipso

marmoreus tacita carmen hiare lyra ;
atque aram circum steterant armenta Myronis,
quattuor artificis, vivida signa, boves.
Tum medium claro surgebat marmore templum,
et patria Phoebo carius Ortygia :
in quo Solis erat supra fastigia currus ;
et valvae, Libyci nobile dentis opus,
altera dejectos Parnasi vertice Gallos,
altera maerebat funera Tantalidos.
Deinde inter matrem deus ipse interque sororem
Pythius in longa carmina veste sonat.

P 2_32 v.1

Qui videt, is peccat ; qui te non viderit ergo,
non cupiet : facti lumina crimen habent.
Nam quid Praenesti dubias, o Cynthia, sortis,
quid petis Aeaei moenia Telegoni ?
cur autem Herculeum deportant esseda Tibur ?
Appia cur totiens te via dicit anum ?
Hoc utinam spatiere loco, quodcumque vacabis,
Cynthia ! Sed tibi me credere turba vetat,
cum videt accensis devotam currere taedis
in nemus et Triviae lumina ferre deae.
Scilicet umbrosis sordet Pompeia columnis
Porticus, aulaeis nobilis Attalicis,
et platanis creber pariter surgentibus ordo,
flumina sopito quaeque Marone cadunt
et leviter nymphis tota crepitantibus urbe
cum subito Triton ore recondit aquam.
Falleris, ista tui furtum via monstrat amoris :
non urbem, demens, lumina nostra fugis !
Nil agis, insidias in me componis inanis,
tendis iners docto retia nota mihi.
Sed de me minus est : famae jactura pudicae
tanta tibi miserae, quanta meretur, erit.
Nuper enim de te nostras me laedit ad auris
rumor et in tota non bonus urbe fuit.
Sed tu non debes inimicae credere linguae :
semper formosis fabula poena fuit.
Non tua deprenso damnata est fama veneno ;
testis eris puras, Phoebe, videre manus.
Sin autem longo nox una aut altera lusu
consumpta est, non me crimina parva movent.
Tyndaris externo patriam mutavit amore
et sine decreto viva reducta domum est.
Ipsa Venus fertur corrupta libidine Martis
nec minus in caelo semper honesta fuit.
Quamvis Ida Parim pastorem dicat amasse
atque inter pecudes accubuisse deam,
hoc et Hamadryadum spectavit turba sororum
Silenique senes et pater ipse chori ;
cum quibus Idaeo legisti poma sub antro,
supposita excipiens Naica dona manu.
An quisquam in tanto stuprorum examine quaerit :
"Cur haec tam dives ? quis dedit ? unde dedit ?"
O ! nimium nostro felicem tempore Romam,
si contra mores una puella facit.
Haec eadem ante illam jam impune et Lesbia fecit ;

quae sequitur, certe est invidiosa minus.
Qui quaerit Tatios veteres durosque Sabinos,
hic posuit nostra nuper in urbe pedem.
Tu prius et fluctus poteris siccare marinos
altaque mortali deligere astra manu
quam facere ut nostrae nolint peccare puellae :
hic mos Saturno regna tenente fuit
et cum Deucalionis aquae fluxere per orbem
et post antiquas Deucalionis aquas.
Dic mihi, quis potuit lectum servare pudicum,
quae dea cum solo vivere sola deo ?
Uxorem quondam magni Minois, ut aiunt,
corrupit torvi candida forma bovis ;
nec minus aerato Danae circumdata muro
non potuit magno casta negare Jovi.
Quod si tu Graias es tuque imitata Latinas,
semper vive meo libera judicio.

P 2_33

Tristia jam redeunt iterum sollemnia nobis :
Cynthia jam noctes est operata decem.
Atque utinam pereant, Nilo quae sacra tepente
misit matronis Inachis Ausoniis !
Quae dea tam cupidos totiens divisit amantis,
quaecumque illa fuit, semper amara fuit.
Tu certe Jovis occultis in amoribus, Io,
sensisti multas quid sit inire vias,
cum te jussit habere puellam cornua Juno
et pecoris duro perdere verba sono.
A ! quotiens quernis laesisti frondibus ora
mandisti et stabulis arbuta pasta tuis.
An, quoniam agrestem detraxit ab ore figuram
Juppiter, idcirco facta superba dea es ?
an tibi non satis est fuscis Aegyptus alumnis ?
cur tibi tam longa Roma petita via ?
quidve tibi prodest viduas dormire puellas ?
Sed tibi, crede mihi, cornua rursus erunt
aut nos e nostra te, saeva, fugabimus urbe :
cum Tiberi Nilo gratia nulla fuit.
At tu, quae nostro nimium placata dolore es,
noctibus his vacui ter faciamus iter.
Non audis et verba sinis mea ludere, cum jam
flectant Icarii sidera tarda boves.
Lenta bibis : mediae nequeunt te frangere noctes.
An nondum est talos mittere lassa manus ?
A ! pereat, quicumque meracas repperit uvas
corrupitque bonas nectare primus aquas.
Icare, Cecropiis merito jugulate colonis,
pampineus nosti quam sit amarus odor !
Tuque o Eurytion vino Centaure peristi
nec non Ismario tu, Polypheme, mero.
Vino forma perit, vino corrumpitur aetas,
vino saepe suum nescit amica virum.
Me miserum ! ut multo nihil est mutata Lyaeo.
Jam bibe ; formosa es : nil tibi vina nocent,
cum tua praependent demissae in pocula sertae
et mea deducta carmina voce legis.
Largius effuso madeat tibi mensa Falerno

40 spumet et aurato mollius in calice.
41 Nulla tamen lecto recipit se sola libenter ;
42 est quiddam, quod vos quaerere cogat Amor.
43 Semper in absentis felicior aestus amantis ;
44 elevat assiduos copia longa viros.

P 2_34 v.1 Cur quisquam faciem dominae jam credat Amori ?
2 sic erepta mihi paene puella mea est.
3 Expertus dico, nemo est in amore fidelis :
4 formosam raro non sibi quisque petit.
5 Polluit ille deus cognatos, solvit amicos
6 et bene concordis tristia ad arma vocat.
7 Hospes in hospitium Menelao venit adulter
8 Colchis et ignotum nonne secuta virum est ?
9 Lynceu, tune meam potuisti, perfide, curam
10 tangere ? nonne tuae tum cecidere manus ?
11 Quid, si non constans illa et tam certa fuisset ?
12 posses in tanto vivere flagitio ?
13 Tu mihi vel ferro pectus vel perde veneno :
14 a domina tantum te modo tolle mea.
15 Te socium vitae, te corporis esse licebit,
16 te dominum admitto rebus, amice, meis :
17 lecto te solum, lecto te deprecor uno ;
18 rivalem possum non ego ferre Jovem.
19 Ipse meas solus quod nil est, aemulor umbras,
20 stultus, quod stulto saepe timore tremo.
21 Una tamen causa est cur crimina tanta remitto,
22 errabant multo quod tua verba mero.
23 Sed numquam vitae fallet me ruga severae :
24 omnes jam norunt quam sit amare bonum.
25 Lynceus ipse meus seros insanit amores !
26 solum te nostros laetor adire deos.
27 Quid tua Socraticis tibi nunc sapientia libris
28 proderit aut rerum dicere posse vias ?
29 Aut quid Erechthei tibi prosunt carmina lecta ?
30 nil juvat in magno vester amore senex.
31 Tu satius memorem Musis imitere Philitan
32 et non inflati somnia Callimachi.
33 Nam rursus licet Aetoli referas Acheloi
34 fluxerit ut magno fractus amore liquor
35 atque etiam ut Phrygio fallax Maeandria campo
36 errat et ipsa suas decipit unda vias,
37 qualis et Adrasti fuerit vocalis Arion,
38 tristis ad Archemori funera victor equus ;
39 Amphiareae non prosint tibi fata quadrigae
40 aut Capanei magno grata ruina Jovi.
41 Desine et Aeschyleo componere verba coturno ;
42 desine et ad mollis membra resolve choros.
43 Incipe jam angusto versus includere torno
44 inque tuos ignis, dure poeta, veni.
45 Tu non Antimacho, non tutior ibis Homero :
46 despicit et magnos recta puella deos.
47 Sed non ante gravis taurus succumbit aratro
48 cornua quam validis haeserit in laqueis,
49 nec tu jam duros per te patieris amores :
50 trux tamen a nobis ante domandus eris.
51 Harum nulla solet rationem quaerere mundi,

52 nec cur fraternis Luna laboret equis
53 nec si post Stygias aliquid restabitur undas
54 nec si consulto fulmina missa tonent.
55 Aspice me, cui parva domi fortuna relicta est
56 nullus et antiquo Marte triumphus avi,
57 ut regnem mixtas inter conviva puellas
58 hoc ego, quo tibi nunc elevor, ingenio !
59 Me juvet hesternis positum languere corollis,
60 quem tetigit jactu certus ad ossa deus.
61 Actia Vergilio custodis litora Phoebi
62 Caesaris et fortis dicere posse ratis,
63 qui nunc Aeneae Trojani suscitat arma
64 jactaque Lavinis moenia litoribus.
65 Cedite Romani scriptores, cedite Grai !
66 nescio quid majus nascitur Iliade.
67 Tu canis umbrosi subter pineta Galaesi
68 Thyrsin et attritis Daphnin harundinibus,
69 utque decem possint corrumpere mala puellas
70 missus et impressis haedus ab uberibus.
71 Felix, qui vilis pomis mercaris amores !
72 huic licet ingratae Tityrus ipse canat.
73 Felix intactum Corydon qui temptat Alexin,
74 agricolae domini carpere delicias !
75 Quamvis ille sua lassus requiescat avena,
76 laudatur facilis inter Hamadryadas.
77 Tu canis Ascraei veteris praecepta poetae,
78 quo seges in campo, quo viret uva jugo.
79 Tale facis carmen docta testudine quale
80 Cynthius impositis temperat articulis.
81 Non tamen haec ulli venient ingrata legenti,
82 sive in amore rudis sive peritus erit.
83 Nec minor his animi est ; aut, si minor ore, canorus
84 anseris indocto carmine cessit olor.
85 Haec quoque perfecto ludebat Iasone Varro,
86 Varro Leucadiae maxima flamma suae ;
87 haec quoque lascivi cantarunt scripta Catulli,
88 Lesbia quis ipsa notior est Helena ;
89 haec etiam docti confessa est pagina Calvi,
90 cum caneret miserae funera Quintiliae.
91 Et modo formosa quam multa Lycoride Gallus
92 mortuus inferna vulnera lavit aqua !
93 Cynthia quin etiam versu laudata Properti,
94 hos inter si me ponere Fama volet.

P 3_1 v.1 Callimachi Manes et Coi sacra Philetae,
2 in vestrum, quaeso, me sinite ire nemus.
3 Primus ego ingredior puro de fonte sacerdos
4 Itala per Graios orgia ferre choros.
5 Dicite, quo pariter carmen tenuastis in antro ?
6 quove pede ingressi ? quamve bibistis aquam ?
7 A ! valeat, Phoebum quicumque moratur in armis.
8 Exactus tenui pumice versus eat,
9 quo me Fama levat terra sublimis et a me
10 nata coronatis Musa triumphat equis
11 et mecum in curru parvi vectantur Amores

scriptorumque meas turba secuta rotas.
Quid frustra immissis mecum certatis habenis ?
non datur ad Musas currere lata via.
Multi, Roma, tuas laudes annalibus addent,
qui finem imperii Bactra futura canent.
Sed, quod pace legas, opus hoc de monte Sororum
detulit intacta pagina nostra via.
Mollia, Pegasides, date vestro serta poetae :
non faciet capiti dura corona meo.
At mihi quod vivo detraxerit invida turba,
post obitum duplici faenore reddet Honos ;
Famae post obitum fingit majora vetustas ;
majus ab exsequiis nomen in ora venit.
Nam quis equo pulsas abiegno nosceret arces
fluminaque Haemonio comminus isse viro,
Idaeum Simoenta, Jovis cunabula parvi,
Hectora per campos ter maculasse rotas ?
Deiphobumque Helenumque et Polydamantis in armis
qualemcumque Parim vix sua nosset humus.
Exiguo sermone fores nunc, Ilion, et tu
Troja bis Oetaei numine capta dei.
Nec non ille tui casus memorator Homerus
posteritate suum crescere sensit opus ;
meque inter seros laudabit Roma nepotes :
illum post cineres auguror ipse diem.
Ne mea contempto lapis indicet ossa sepulcro
provisum est Lycio vota probante deo.

P 3_2

Carminis interea nostri redeamus in orbem,
gaudeat ut solito tacta puella sono.
Orphea delenisse feras et concita dicunt
flumina Threicia sustinuisse lyra ;
saxa Cithaeronis Thebanam agitata per artem
sponte sua in muri membra coisse ferunt ;
quin etiam, Polypheme, fera Galatea sub Aetna
ad tua rorantes carmina flexit equos
miremur, nobis et Baccho et Apolline dextro,
turba puellarum si mea verba colit ?
Quod non Taenariis domus est mihi fulta columnis
nec camera auratas inter eburna trabes
nec mea Phaeacas aequant pomaria silvas
non operosa rigat Marcius antra liquor,
at Musae comites et carmina cara legenti
nec defessa choris Calliopea meis.
Fortunata, meo si qua est celebrata libello !
carmina erunt formae tot monumenta tuae.
Nam neque pyramidum sumptus ad sidera ducti
nec Jovis Elei caelum imitata domus
nec Mausolei dives fortuna sepulcri
mortis ab extrema condicione vacant ;
aut illis flamma aut imber subducet honores,
annorum aut tacito pondere victa ruent.
At non ingenio quaesitum nomen ab aevo
excidet : ingenio stat sine morte decus.

P 3_3

Visus eram molli recubans Heliconis in umbra,

Bellerophontei qua fluit umor equi,
reges, Alba, tuos et regum facta tuorum,
tantum operis, nervis hiscere posse meis ;
parvaque jam magnis admoram fontibus ora
unde pater sitiens Ennius ante bibit
et cecinit Curios fratres et Horatia pila
regiaque Aemilia vecta tropaea rate
victricisque moras Fabii pugnamque sinistram
Cannensem et versos ad pia vota deos
Hannibalemque Lares Romana sede fugantis
anseris et tutum voce fuisse Jovem,
cum me Castalia speculans ex arbore Phoebus
sic ait, aurata nixus ad antra lyra :
"Quid tibi cum tali, demens, est flumine ? quis te
carminis heroi tangere jussit opus ?
Non hinc ulla tibi speranda est fama, Properti :
mollia sunt parvis prata terenda rotis,
ut tuus in scamno jactetur saepe libellus
quem legat exspectans sola puella virum.
Cur tua praescripto sevecta est pagina gyro ?
Non est ingenii cumba gravanda tui.
Alter remus aquas alter tibi radat harenas,
tutus eris : medio maxima turba mari est."
Dixerat, et plectro sedem mihi monstrat eburno,
quo nova muscoso semita facta solo est.
Hic erat affixis viridis spelunca lapillis
pendebantque cavis tympana pumicibus,
orgia Musarum et Sileni patris imago
fictilis et calami, Pan Tegeaee, tui ;
et Veneris dominae volucres, mea turba, columbae
tingunt Gorgoneo punica rostra lacu ;
diversaeque novem sortitae jura Puellae
exercent teneras in sua dona manus :
haec hederas legit in thyrsos, haec carmina nervis
aptat, at illa manu texit utraque rosam.
E quarum numero me contigit una dearum
(ut reor a facie, Calliopea fuit) :
" Contentus niveis semper vectabere cycnis
nec te fortis equi ducet ad arma sonus.
Nil tibi sit rauco praeconia classica cornu
flere nec Aonium tingere Marte nemus ;
aut quibus in campis Mariano proelia signo
stent et Teutonicas Roma refringat opes,
barbarus aut Suevo perfusus sanguine Rhenus
saucia maerenti corpora vectet aqua.
Quippe coronatos alienum ad limen amantes
nocturnaeque canes ebria signa fugae
ut per te clausas sciat excantare puellas,
qui volet austeros arte ferire viros."
Talia Calliope, lymphisque a fonte petitis
ora Philetaea nostra rigavit aqua.

P 3_4

Arma deus Caesar dites meditatur ad Indos
et freta gemmiferi findere classe maris.
Magna viri merces, parat ultima terra triumphos :
Tigris et Euphrates sub tua jura fluent ;
sera, sed Ausoniis veniet provincia virgis ;

assuescent Latio Partha tropaea Jovi.
Ite agite, expertae bello date lintea prorae
et solitum armigeri ducite munus equi !
Omina fausta cano. Crassos clademque piate !
Ite et Romanae consulite historiae !
Mars pater et sacrae fatalia lumina Vestae,
ante meos obitus sit precor illa dies,
qua videam spoliis oneratos Caesaris axes,
ad vulgi plausus saepe resistere equos,
inque sinu carae nixus spectare puellae
incipiam et titulis oppida capta legam,
tela fugagis equi et bracati militis arcus
et subter captos arma sedere duces !
Ipsa tuam serva prolem, Venus : hoc sit in aevum,
cernis ab Aenea quod superesse caput.
Praeda sit haec illis, quorum meruere labores :
me sat erit Sacra plaudere posse Via.

P 3_5

Pacis Amor deus est, pacem veneramur amantes :
stant mihi cum domina proelia dura mea.
Nec tamen inviso pectus mihi carpitur auro
nec bibit e gemma divite nostra sitis
nec mihi mille jugis Campania pinguis aratur
nec miser aera paro clade, Corinthe, tua.
O prima infelix fingenti terra Prometheo !
ille parum caute pectoris egit opus.
Corpora disponens mentem non vidit in arte :
recta animi primum debuit esse via.
Nunc maris in tantum vento jactamur et hostem
quaerimus atque armis nectimus arma nova.
Haud ullas portabis opes Acherontis ad undas :
nudus in infernas, stulte, vehere ratis.
Victor cum victis pariter miscetur in umbris :
consule cum Mario, capte Jugurtha, sedes.
Lydus Dulichio non distat Croesus ab Iro.
Optima mors, Parca quae venit acta die.
Me juvat in prima coluisse Helicona juventa
Musarumque choris implicuisse manus :
me juvet et multo mentem vincire Lyaeo
et caput in verna semper habere rosa.
Atque ubi jam Venerem gravis interceperit aetas
sparserit et nigras alba senecta comas,
tum mihi naturae libeat perdiscere mores,
quis deus hanc mundi temperet arte domum,
qua venit exoriens, qua deficit, unde coactis
cornibus in plenum menstrua luna redit,
unde salo superant venti, quid flamine captet
Eurus et in nubes unde perennis aqua ;
sit ventura dies mundi quae subruat arces,
purpureus pluvias cur bibit arcus aquas
aut cur Perrhaebi tremuere cacumina Pindi
solis et atratis luxerit orbis equis ;
cur serus versare boves et plaustra Bootes,
Pleiadum spisso cur coit igne chorus,
curve suos fines altum non exeat aequor
plenus et in partes quattuor annus eat ;
sub terris sint jura deum et tormenta Gigantum,

Tisiphones atro si furit angue caput
aut Alcmaeoniae furiae aut jejunia Phinei ;
num rota, num scopuli, num sitis inter aquas,
num tribus infernum custodit faucibus antrum
Cerberus et Tityo jugera pauca novem,
an ficta in miseras descendit fabula gentes
et timor haud ultra quam rogus esse potest.
Exitus hic vitae superet mihi : vos, quibus arma
grata magis, Crassi signa referte domum.

P 3_6

Dic mihi de nostra quae sensti vera puella :
sic tibi sint dominae, Lygdame, dempta juga.
Non me laetitia tumefactum fallis inani,
haec referens, quae me credere velle putas ?
Omnis enim debet sine vano nuntius esse
majoremque timens servus habere fidem.
Nunc mihi, si qua tenes, ab origine dicere prima
incipe : suspensis auribus ista bibam.
Sic, ut eam incomptis vidisti flere capillis,
illius ex oculis multa cadebat aqua ?
nec speculum strato vidisti, Lygdame, lecto ?
ornabat niveas nullane gemma manus ?
ac maestam teneris vestem pendere lacertis
scriniaque ad lecti clausa jacere pedes ?
Tristis erat domus, et tristes sua pensa ministrae
carpebant, medio nebat et ipsa loco
umidaque impressa siccabat lumina lana
rettulit et querulo jurgia nostra sono ?
"Haec te teste mihi promissa est, Lygdame, merces ?
est poena et servo rumpere teste fidem.
Ille potest nullo miseram me linquere facto
et qualem nolo dicere habere domi !
Gaudet me vacuo solam tabescere lecto.
Si placet, insultet, Lygdame, morte mea.
Non me moribus illa, sed herbis improba vicit :
staminea rhombi ducitur ille rota.
Illum turgentis sanie portenta rubetae
et lecta exsuctis anguibus ossa trahunt
et strigis inventae per busta jacentia plumae
cinctaque funesto lanea vitta viro.
Si non vana canunt mea somnia, Lygdame, testor,
poena erit ante meos sera sed ampla pedes ;
putris et in vacuo texetur aranea lecto :
noctibus illorum dormiet ipsa Venus."
Quae tibi si veris animis est questa puella,
hac eadem rursus, Lygdame, curre via
et mea cum multis lacrimis mandata reporta.
Iram, non fraudes esse in amore meo ;
me quoque consimili impositum torquerier igni :
jurabo bis sex integer esse dies.
Quod mihi si e tanto felix concordia bello
exstiterit, per me, Lygdame, liber eris.

P 3_7

Ergo sollicitae tu causa, pecunia, vitae ;
per te immaturum mortis adimus iter ;
tu vitiis hominum crudelia pabula praebes ;

semina curarum de capite orta tuo.
Tu Paetum ad Pharios tendentem lintea portus
obruis insano terque quaterque mari.
Nam, dum te sequitur, primo miser excidit aevo
et nova longinquis piscibus esca natat ;
et mater non justa piae dare debita terrae
nec pote cognatos inter humare rogos ;
sed tua nunc volucres astant super ossa marinae,
nunc tibi pro tumulo Carpathium omne mare est.
Infelix Aquilo, raptae timor Orithyiae,
quae spolia ex illo tanta fuere tibi ?
aut quidnam fracta gaudes, Neptune, carina ?
portabat sanctos alveus ille viros.
Paete, quid aetatem numeras ? quid cara natanti
mater in ore tibi est ? non habet unda deos.
Nam tibi nocturnis ad saxa ligata procellis
omnia detrito vincula fune cadunt.
Sunt Agamemnonias testantia litora curas,
quae notat Argynni poena minantis aquae ;
hoc juvene amisso classem non solvit Atrides,
pro qua mactata est Iphigenia mora.
Reddite corpus humo, posita est in gurgite vita ;
Paetum sponte sua, vilis arena, tegas ;
et quotiens Paeti transibit nauta sepulcrum,
dicat "Et audaci tu timor esse potes."
Ite, rates curvae, et leti texite causas :
ista per humanas mors venit acta manus.
Terra parum fuerat, fatis adjecimus undas ;
fortunae miseras auximus arte vias.
Ancora te teneat, quem non tenuere penates ?
quid meritum dicas, cui sua terra parum est ?
Ventorum est, quodcumque paras : haud ulla carina
consenuit, fallit portus et ipse fidem.
Natura insidians pontum substravit avaris :
ut tibi succedat, vix semel esse potest.
Saxa triumphalis fregere Capharea puppis,
naufraga cum vasto Graecia tracta salo est.
Paulatim socium jacturam flevit Ulixes,
in mare cui soliti non valuere doli.
Quod si contentus patrio bove verteret agros
verbaque duxisset pondus habere mea,
viveret ante suos dulcis conviva Penates,
pauper, at in terra ; nil, ubi flere, potes.
Non tulit haec Paetus, stridorem audire procellae
et duro teneras laedere fune manus ;
sed Chio thalamo aut Oricia terebintho
et fultum pluma versicolore caput.
Huic fluctus vivo radicitus abstulit unguis
et miser invisam traxit hiatus aquam ;
hunc parvo ferri vidit nox improba ligno :
Paetus ut occideret, tot coiere mala.
Flens tamen extremis dedit haec mandata querelis,
cum moribunda niger clauderet ora liquor :
"Di maris Aegaei quos sunt penes aequora, venti
et quaecumque meum degravat unda caput,
quo rapitis miseros primae lanuginis annos ?
Attulimus longas in freta vestra manus.
A ! miser alcyonum scopulis affligar acutis,

62 in me caeruleo fuscina sumpta deo est.
63 At saltem Italiae regionibus evehat aestus :
64 hoc de me sat erit si modo matris erit."
65 Subtrahit haec fantem torta vertigine fluctus ;
66 ultima quae Paeto voxque diesque fuit.
67 O centum aequoreae Nereo genitore puellae
68 et tu materno tracta dolore Thetis,
69 vos decuit lasso supponere bracchia mento :
70 non poterat vestras ille gravare manus ;
71 at tu, saeve Aquilo, numquam mea vela videbis :
72 ante fores dominae condar oportet iners.

P 3_8 v.1 Dulcis ad hesternas fuerat mihi rixa lucernas,
2 vocis et insanae tot maledicta tuae.
3 Cur furibunda mero mensam propellis et in me
4 proicis insana cymbia plena manu ?
5 Tu vero nostros audax invade capillos
6 et mea formosis unguibus ora nota ;
7 tu minitare oculos subjecta exurere flamma,
8 fac mea rescisso pectora nuda sinu.
9 Nimirum veri dantur mihi signa caloris,
10 nam sine amore gravi femina nulla dolet.
11 Quae mulier rabida jactat convicia lingua
12 et Veneris magnae volvitur ante pedes,
13 custodum gregibus circa se stipat euntem,
14 seu sequitur medias, Maenas ut icta, vias,
15 seu timidam crebro dementia somnia terrent,
16 seu miseram in tabula picta puella movet,
17 his ego tormentis animi sum verus haruspex ;
18 has didici certo saepe in amore notas.
19 Non est certa fides, quae non in jurgia vertat :
20 hostibus eveniat lenta puella meis.
21 In morso aequales videant mea vulnera collo :
22 me doceat livor mecum habuisse meam.
23 Aut in amore dolere volo aut audire dolentem,
24 sive meas lacrimas sive videre tuas,
25 tecta superciliis si quando verba remittis
26 aut tua cum digitis scripta silenda notas.
27 Odi ego quos numquam pungunt suspiria somnos ;
28 semper in irata pallidus esse velim.
29 Dulcior ignis erat Paridi, cum grata per arma
30 Tyndaridi poterat gaudia ferre suae :
31 dum vincunt Danai, dum restat barbarus Hector,
32 ille Helenae in gremio maxima bella gerit.
33 Aut tecum aut pro te, mihi cum rivalibus arma
34 semper erunt : in te pax mihi nulla placet.
35 Gaude quod nulla est aeque formosa ; doleres,
36 si qua foret : nunc sis jure superba licet.
37 At tibi, qui nostro nexisti retia lecto,
38 sit socer aeternum nec sine matre domus !
39 Cui nunc si qua data est furandae copia noctis,
40 offensam illa mihi, non tibi amica, dedit.

P 3_9 v.1 Maecenas, eques Etrusco de sanguine regum,
2 intra fortunam qui cupis esse tuam,
3 quid me scribendi tam vastum mittis in aequor ?

non sunt apta meae grandia vela rati.
Turpe est, quod nequeas, capiti committere pondus
et pressum inflexo mox dare terga genu.
Omnia non pariter rerum sunt omnibus apta
fama nec ex aequo ducitur ulla jugo.
Gloria Lysippo est animosa effingere signa ;
exactis Calamis se mihi jactat equis ;
in Veneris tabula summam sibi poscit Apelles ;
Parrhasius parva vindicat arte locum ;
argumenta magis sunt Mentoris addita formae ;
at Myos exiguum flectit acanthus iter ;
Phidiacus signo se Juppiter ornat eburno ;
Praxitelen propria vendicat urbe lapis.
Est quibus Eleae concurrit palma quadrigae,
est quibus in celeres gloria nata pedes ;
hic satus ad pacem, hic castrensibus utilis armis :
naturae sequitur semina quisque suae.
At tua, Maecenas, vitae praecepta recepi
cogor et exemplis te superare tuis.
Cum tibi Romano dominas in honore secures
et liceat medio ponere jura foro ;
vel tibi Medorum pugnaces ire per hostes
atque onerare tuam fixa per arma domum ;
et tibi ad effectum vires det Caesar et omni
tempore tam faciles insinuentur opes,
parcis et in tenues humilem te colligis umbras :
velorum plenos subtrahis ipse sinus.
Crede mihi, magnos aequabunt ista Camillos
judicia et venies tu quoque in ora virum
Caesaris et fama vestigia juncta tenebis :
Maecenatis erunt vera topaea fides.
Non ego velifera tumidum mare findo carina :
tota sub exiguo flumine nostra mora est.
Non flebo in cineres arcem sedisse paternos
Cadmi nec semper proelia clade pari ;
nec referam Scaeas et Pergama, Apollinis arces
et Danaum decimo vere redisse rates,
moenia cum Graio Neptunia pressit aratro
victor Palladiae ligneus artis equus.
Inter Callimachi sat erit placuisse libellos
et cecinisse modis, Dore poeta, tuis.
Haec urant pueros, haec urant scripta puellas
meque deum clament et mihi sacra ferant !
Te duce vel Jovis arma canam caeloque minantem
Coeum et Phlegraeis Eurymedonta jugis ;
celsaque Romanis decerpta palatia tauris
ordiar et caeso moenia firma Remo
eductosque pares silvestri ex ubere reges,
crescet et ingenium sub tua jussa meum !
Prosequar et currus utroque ab litore ovantes,
Parthorum astutae tela remissa fugae
castraque Pelusi Romano subruta ferro
Antonique gravis in sua fata manus.
Mollis tu coeptae fautor cape lora juventae
dexteraque immissis da mihi signa rotis.
Hoc mihi Maecenas, laudis concedis et a te est
quod ferar in partis ipse fuisse tuas.

P 3_10

Mirabar quidnam visissent mane Camenae,
ante meum stantes sole rubente torum.
Natalis nostrae signum misere puellae
et manibus faustos ter crepuere sonos.
Transeat hic sine nube dies, stent aere venti
ponat et in sicco molliter unda minax.
Aspiciam nullos hodierna luce dolentes
et Niobae lacrimas supprimat ipse lapis,
alcyonum positis requiescant ora querelis,
increpet absumptum nec sua mater Itym.
Tuque, o cara mihi, felicibus edita pennis,
surge et poscentis justa precare deos.
Ac primum pura somnum tibi discute lympha
et nitidas presso pollice finge comas ;
dein qua primum oculos cepisti veste Properti
indue nec vacuum flore relinque caput ;
et pete, qua polles, ut sit tibi forma perennis
inque meum semper stent tua regna caput.
Inde coronatas ubi ture piaveris aras
luxerit et tota flamma secunda domo,
sit mensae ratio noxque inter pocula currat
et crocino nares murreus ungat onyx.
Tibia nocturnis succumbat rauca choreis
et sint nequitiae libera verba tuae
dulciaque ingratos adimant convivia somnos ;
publica vicinae perstrepat aura viae ;
sit sors et nobis talorum interprete jactu,
quem gravius pennis verberet ille puer.
Cum fuerit multis exacta trientibus hora
noctis et instituet sacra ministra Venus,
annua solvamus thalamo sollemnia nostro
natalisque tui sic peragamus iter.

P 3_11

Quid mirare, meam si versat femina vitam
et trahit addictum sub sua jura virum
criminaque ignavi capitis mihi turpia fingis
quod nequeam fracto rumpere vincla jugo ?
Venturam melius praesagit navita mortem ;
vulneribus didicit miles habere metum.
Ista ego praeterita jactavi verba juventa :
tu nunc exemplo disce timere meo.
Colchis flagrantis adamantina sub juga tauros
egit et armigera proelia sevit humo
custodisque feros clausit serpentis hiatus,
iret ut Aesonias aurea lana domos.
Ausa ferox ab equo quondam oppugnare sagittis
Maeotis Danaum Penthesilea rates ;
aurea cui postquam nudavit cassida frontem,
vicit victorem candida forma virum.
Omphale et in tantum formae processit honorem,
Lydia Gygaeo tincta puella lacu,
ut, qui pacato statuisset in orbe columnas,
tam dura traheret mollia pensa manu.
Persarum statuit Babylona Semiramis urbem
ut solidum cocto tolleret aggere opus
et duo in adversum mitti per moenia currus

nec possent tacto stringere ab axe latus ;
duxit et Euphraten medium, quam condidit arcis,
jussit et imperio surgere Bactra caput.
Nam quid ego heroas, quid raptem in crimine divos ?
Juppiter infamat seque suamque domum.
Quid, modo quae nostris opprobria vexerit armis
et famulos inter femina trita suos,
conjugis obsceni pretium Romana poposcit
moenia et addictos in sua regna Patres ?
Noxia Alexandria, dolis aptissima tellus,
et totiens nostro Memphi cruenta malo,
tris ubi Pompeio detraxit harena triumphos !
Tollet nulla dies hanc tibi, Roma, notam.
Issent Phlegraeo melius tibi funera campo,
vel tua si socero colla daturus eras.
Scilicet incesti meretrix regina Canopi,
una Philippeo sanguine adusta nota,
ausa Jovi nostro latrantem opponere Anubim
et Tiberim Nili cogere ferre minas
Romanamque tubam crepitanti pellere sistro
baridos et contis rostra Liburna sequi
foedaque Tarpeio conopia tendere saxo,
jura dare et statuas inter et arma Mari.
Quid nunc Tarquinii fractas juvat esse secures,
nomine quem simili vita superba notat,
si mulier patienda fuit ? Cape, Roma, triumphum
et longum Augusto salva precare diem !
Fugisti tamen in timidi vaga flumina Nili :
accepere tuae Romula vincla manus.
Bracchia spectasti sacris admorsa colubris
et trahere occultum membra soporis iter.
"Non hoc, Roma, fui tanto tibi cive verenda !"
Dixit et assiduo lingua sepulta mero.
Septem urbs alta jugis, toto quae praesidet orbi,
femineas timuit territa Marte minas.
Hannibalis spolia et victi monumenta Syphacis
et Pyrrhi ad nostros gloria fracta pedes ;
Curtius expletis statuit monumenta lacunis
at Decius misso proelia rupit equo ;
Coclitis abscissos testatur semita pontis ;
est cui cognomen corvus habere dedit :
haed di conciderant, haec di quoque moenia servant ;
vix timeat salvo Caesare Roma Jovem.
Nunc ubi Scipiadae classes, ubi signa Camilli
aut modo Pompeia Bospore capta manu ?
Leucadius versas acies memorabit Apollo :
tantum operis belli sustulit una dies.
At tu, sive petes portus seu, navita, linques,
Caesaris in toto sis memor Ionio.

P 3_12 v.1
Postume, plorantem potuisti linquere Gallam,
miles et Augusti fortia signa sequi ?
Tantine ulla fuit spoliati gloria Parthi
ne faceres Galla multa rogante tua ?
Si fas est, omnes pariter pereatis avari
et quisquis fido praetulit arma toro !
Tu tamen injecta tectus, vesane, lacerna

potabis galea fessus Araxis aquam.
Illa quidem interea fama tabescet inani,
haec tua ne virtus fiat amara tibi
neve tua Medae laetentur caede sagittae,
ferreus armato neu cataphractus equo
neve aliquid de te flendum referatur in urna :
sic redeunt illis qui cecidere locis.
Ter quater in casta felix, o Postume, Galla !
moribus his alia conjuge dignus eras.
Quid faciet nullo munita puella timore,
cum sit luxuriae Roma magistra suae ?
Sed securus eas : Gallam non munera vincent
duritiaeque tuae non erit illa memor.
Nam quocumque die salvum te fata remittent,
pendebit collo Galla pudica tuo.
Postumus alter erit miranda conjuge Ulixes :
non illi longae tot nocuere morae,
castra decem annorum, et Ciconum mons Ismara, Calpe
exustaeque tuae nox, Polypheme, genae,
et Circae fraudes lotosque herbaeque tenaces
Scyllaque et alternas scissa Charybdis aquas,
Lampeties Ithacis veribus mugisse juvencos
(paverat hos Phoebo filia Lampetie),
et thalamum Aeaeae flentis fugisse puellae
totque hiemis noctes totque natasse dies,
nigrantisque domos animarum intrasse silentum,
Sirenum surdo remige adisse lacus,
et veteres arcus leto renovasse procorum
errorisque sui sic statuisse modum ;
nec frustra, quia casta domi persederat uxor.
Vincit Penelopes Aelia Galla fidem.

P 3_13

Quaeritis unde avidis nox sit pretiosa puellis
et Venere exhaustae damna querantur opes.
Certa quidem tantis causa et manifesta ruinis :
luxuriae nimium libera facta via est.
Inda cavis aurum mittit formica metallis
et venit e Rubro concha Erycina salo
et Tyros ostrinos praebet Cadmea colores
cinnamon et multi pistor odoris Arabs :
haec etiam clausas expugnant arma pudicas
quaeque terunt fastus, Icarioti, tuos.
Matrona incedit census induta nepotum
et spolia opprobrii nostra per ora trahit.
Nulla est poscendi, nulla est reverentia dandi
aut, si qua est, pretio tollitur ipsa mora.
Felix Eois lex funeris una maritis,
quos Aurora suis rubra colorat equis !
Namque ubi mortifero jactast fax ultima lecto,
uxorum fusis stat pia turba comis
et certamen habent leti, quae viva sequatur
conjugium : pudor est non licuisse mori.
Ardent victrices et flammae pectora praebent
imponuntque suis ora perusta viris.
Hoc genus infidum nuptarum, hic nulla puella
nec fida Euadne nec pia Penelope.
Felix agrestum quondam pacata juventus,

divitiae quorum messis et arbor erant !
Illis munus erat decussa Cydonia ramo
et dare puniceis plena canistra rubis,
nunc violas tondere manu, nunc mixta referre
lilia virgineos lucida per calathos,
et portare suis vestitas frondibus uvas
aut variam plumae versicoloris avem.
His tum blanditiis furtiva per antra puellae
oscula silvicolis empta dedere viris.
Hinnulei pellis stratos operibat amantes
altaque nativo creverat herba toro
pinus et incumbens laetas circumdabat umbras ;
nec fuerat nudas poena videre deas ;
corniger atque dei vacuam pastoris in aulam
dux aries saturas ipse reduxit oves ;
dique deaeque omnes, quibus est tutela per agros,
praebebant vestri verba benigna foci :
"Et leporem, quicumque venis, venaberis, hospes,
et si forte meo tramite quaeris avem :
et me Pana tibi comitem de rupe vocato,
sive petes calamo praemia, sive cane."
At nunc desertis cessant sacraria lucis :
aurum omnes victa jam pietate colunt.
Auro pulsa fides, auro venalia jura,
aurum lex sequitur, mox sine lege pudor.
Torrida sacrilegum testantur limina Brennum,
dum petit intonsi Pythia regna dei :
at mons laurigero concussus vertice diras
Gallica Parnasus sparsit in arma nives.
Te scelus accepto Thracis Polymestoris auro
nutrit in hospitio non, Polydore, pio.
Tu quoque ut auratos gereres, Eriphyla, lacertos,
delapsis nusquam est Amphiaraus equis.
Proloquar, (atque utinam patriae sim verus haruspex !)
frangitur ipsa suis Roma superba bonis.
Certa loquor, sed nulla fides ; neque enim Ilia quondam
verax Pergameis maenas habenda malis :
sola Parim Phrygiae fatum componere, sola
fallacem patriae serpere dixit equum.
Ille furor patriae fuit utilis, ille parenti :
experta est veros irrita lingua deos.

P 3_14

Multa tuae, Sparte, miramur jura palaestrae,
sed mage virginei tot bona gymnasii
quod non infames exercet corpore laudes
inter luctantes nuda puella viros,
cum pila velocis fallit per bracchia jactus
increpat et versi clavis adunca trochi
pulverulentaque ad extremas stat femina metas
et patitur duro vulnera pancratio ;
nunc ligat ad caestum gaudentia bracchia loris,
missile nunc disci pondus in orbe rotat,
gyrum pulsat equis, niveum latus ense revincit
virgineumque cavo protegit aere caput,
qualis Amazonidum nudatis bellica mammis
Thermodontiacis turba lavatur aquis ;
et modo Taygeti, crinis aspersa pruina,

sectatur patrios per juga longa canis,
qualis et Eurotae Pollux et Castor harenis,
hic victor pugnis, ille futurus equis,
inter quos Helene nudis capere arma papillis
fertur nec fratres erubuisse deos.
Lex igitur Spartana vetat secedere amantes
et licet in triviis ad latus esse suae,
nec timor aut ulla est clausae tutela puellae,
nec gravis austeri poena cavenda viri.
Nullo praemisso de rebus tute loquaris
ipse tuis : longae nulla repulsa morae.
Nec Tyriae vestes errantia lumina fallunt,
est neque adoratae cura molesta domi.
At nostra ingenti vadit circumdata turba
nec digitum angustast inseruisse via ;
nec quae sit facies nec quae sint verba rogandi
invenias : caecum versat amator iter.
Quod si jura fores pugnasque imitata Laconum,
carior hoc esses tu mihi, Roma, bono.

P 3_15 v.1

Sic ego non ullos jam norim in amore tumultus
nec veniat sine te nox vigilanda mihi :
ut mihi praetexti pudor est velatus amictu
et data libertas noscere amoris iter,
illa rudis animos per noctes conscia primas
imbuit, heu ! nullis capta Lycinna datis !
Tertius (haud multo minus est) cum ducitur annus,
vix memini nobis verba coisse decem.
Cuncta tuus sepelivit amor nec femina post te
ulla dedit collo dulcia vincla meo.
Testis erit Dirce tam vano crimine saeva,
Nycteos Antiopen accubuisse Lyco.
A ! quotiens pulchros ussit regina capillos
molliaque immitis fixit in ora manus.
A ! quotiens famulam pensis oneravit iniquis
et caput in dura ponere jussit humo.
Saepe illam immundis passa est habitare tenebris ;
vilem jejunae saepe negavit aquam.
Juppiter, Antiopae nusquam succurris habenti
tot mala ? corrumpit dura catena manus.
Si deus es, tibi turpe tuam servire puellam :
invocet Antiope quem nisi vincta Jovem ?
Sola tamen, quaecumque aderant in corpore vires,
regalis manicas rupit utraque manu.
Inde Cithaeronis timido pede currit in arces.
Nox erat et sparso triste cubile gelu ;
Saepe vaga Asopi sonitu permota fluentis
credebat dominae pone venire pedes.
Et durum Zethum et lacrimis Amphiona mollem
experta est stabulis mater abacta suis.
Ac veluti, magnos cum ponunt aequora motus,
Eurus et adversus desinit ire Noto,
litore sollicito sonitus rarescit harenae,
sic cadit inflexo lapsa puella genu.
Sera, tamen pietas : natis est cognitus error.
Digne Jovis natos qui tueare senex,
tu reddis pueris matrem ; puerique trahendam

vinxerunt Dircen sub trucis ora bovis.
Antiope, cognosce Jovem : tibi gloria Dirce
ducitur in multis mortem habitura locis.
Prata cruentantur Zethi, victorque canebat
paeana Amphion rupe, Aracynthe, tua.
At tu non meritam parcas vexare Lycinnam :
nescit vestra ruens ira referre pedem.
Fabula nulla tuas de nobis concitat aures :
te solam et lignis funeris ustus amem.

P 3_16

Nox media, et dominae mihi venit epistula nostrae :
Tibure me missa jussit adesse mora,
candida qua geminas ostendunt culmina turres
et cadit in patulos nympha Aniena lacus.
Quid faciam ? obductis committam mene tenebris
ut timeam audacis in mea membra manus ?
At si distulero haec nostro mandata timore,
nocturno fletus saevior hoste mihi ;
peccaram semel, et totum sum pulsus in annum :
in me mansuetas non habet illa manus.
Nec tamen est quisquam, sacros qui laedat amantes :
Scironis medias sic licet ire via.
Quisquis amator erit, Scythicis licet ambulet oris,
nemo adeo ut feriat barbarus esse volet.
Luna ministrat iter, demonstrant astra salebras,
ipse Amor accensas praecutit ante faces ;
saeva canum rabies morsus avertit hiantes :
huic generi quovis tempore tuta via est.
Sanguine tam parvo quis enim spargatur amantis
improbus ? Exclusis fit comes ipsa Venus.
Quod si certa meos sequerentur funera casus,
tali mors pretio vel sit emenda mihi.
Afferet haec unguenta mihi sertisque sepulcrum
ornabit custos ad mea busta sedens.
Di faciant, mea ne terra locet ossa frequenti,
qua facit assiduo tramite vulgus iter !
post mortem tumuli sic infamantur amantum.
Me tegat arborea devia terra coma
aut humer ignotae cumulis vallatus harenae :
non juvat in media nomen habere via.

P 3_17

Nunc, o Bacche, tuis humiles advolvimur aris :
da mihi pacato vela secunda, pater.
Tu potes insanae Veneris compescere fastus
curarumque tuo fit medicina mero.
Per te junguntur, per te solvuntur amantes :
tu vitium ex animo dilue, Bacche, meo.
Te quoque enim non esse rudem testatur in astris
lyncibus ad caelum vecta Ariadna tuis.
Hoc mihi, quod veteres custodit in ossibus ignes,
funera sanabunt aut tua vina malum.
Semper enim vacuos nox sobria torquet amantes
spesque timorque animos versat utroque modo.
Quod si, Bacche, tuis per fervida tempora donis
accersitus erit somnus in ossa mea,
ipse seram vites pangamque ex ordine colles,

quos carpant nullae me vigilante ferae.
Dum modo purpureo spument mihi dolia musto
et nova pressantes inquinet uva pedes,
quod superest vitae per te et tua cornua vivam
virtutisque tuae, Bacche, poeta ferar.
Dicam ego maternos Aetnaeo fulmine partus,
Indica Nysaeis arma fugata choris
vesanumque nova nequiquam in vite Lycurgum,
Pentheos in triplices funera rapta greges
curvaque Tyrrhenos delphinum corpora nautas
in vada pampinea desiluisse rate
et tibi per mediam bene olentia flumina Naxon,
unde tuum potant Naxia turba merum.
Candida laxatis onerato colla corymbis
cinget Bassaricas Lydia mitra comas,
levis odorato cervix manabit olivo
et feries nudos veste fluente pedes.
Mollia Dircaeae pulsabunt tympana Thebae,
capripedes calamo Panes hiante canent,
vertice turrigero juxta dea magna Cybelle
tundet ad Idaeos cymbala rauca choros ;
ante fores templi cratere antistis et auro
libatum fundens in tua sacra merum.
Haec ego non humili referam memoranda coturno,
qualis Pindarico spiritus ore tonat :
tu modo servitio vacuum me siste superbo
atque hoc sollicitum vince sopore caput.

P 3_18

Clausus ab umbroso qua tundit pontus Averno
umida Baiarum stagna tepentis aquae,
qua jacet et Trojae tubicen Misenus harena
et sonat Herculeo structa labore via ;
hic, ubi, mortalis dexter cum quaereret urbes,
cymbala Thebano concrepuere deo ; -
at nunc invisae magno cum crimine Baiae,
quis deus in vestra constitit hostis aqua ? -
his pressus Stygias vultum demisit in undas,
errat et in vestro spiritus ille lacu.
Quid genus aut virtus aut optima profuit illi
mater et amplexum Caesaris esse focos ?
aut modo tam pleno fluitantia vela theatro
et per maternas omnia gesta manus ?
Occidit et misero steterat vicesimus annus :
tot bona tam parvo clausit in orbe dies.
I nunc, tolle animos et tecum finge triumphos
stantiaque in plausum tota theatra juvent ;
Attalicas supera vestes, atque omnia magnis
gemmea sint ludis : ignibus ista dabis.
Sed tamen hoc omnes, huc primus et ultimus ordo ;
est mala, sed cunctis ista terenda via est.
Exoranda canis tria sunt latrantia colla,
scandenda est torvi publica cumba senis.
Ille licet ferro cautus se condat et aere,
mors tamen inclusum protrahit inde caput.
Nirea non facies, non vis exemit Achillem,
Croesum aut, Pactoli quas parit umor opes.
Hic olim ignaros luctus populavit Achivos,

Atridae magno cum stetit alter amor.
At tibi, nauta, pias hominum quo traicit umbras,
huc animae portet corpus inane tuae :
qua Siculae victor telluris Claudius et qua
Caesar, ab humana cessit in astra via.

P 3_19

Obicitur totiens a te mihi nostra libido :
crede mihi, vobis imperat ista magis.
Vos, ubi contempti rupistis frena pudoris
nescitis captae mentis habere modum.
Flamma per incensas citius sedetur aristas
fluminaque ad fontes sint reditura caput
et placidum Syrtes portum et bona litora nautis
praebeat hospitio saeva Malea suo
quam possit vestros quisquam reprehendere cursus
et rabidae stimulos frangere nequitiae.
Testis, Cretaei fastus quae passa juvenci
induit abiegnae cornua falsa bovis ;
testis Thessalico flagrans Salmonis Enipeo,
quae voluit liquido tota subire deo.
Crimen et illa fuit, patria succensa senecta
arboris in frondes condita Myrrha novae.
Nam quid Medeae referam, quo tempore matris
iram natorum caede piavit amor ?
Quidve Clytaemestrae, propter quam tota Mycenis
infamis stupro stat Pelopea domus ?
Tuque, o Minoa venumdata Scylla figura,
tondens purpurea regna paterna coma.
Hanc igitur dotem virgo desponderat hosti !
Nise, tuas portas fraude reclusit amor.
At vos, innuptae, felicius urite taedas :
pendet Cretaea tracta puella rate.
Non tamen immerito Minos sedet arbiter Orci :
victor erat quamvis, aequus in hoste fuit.

P 3_20

Credis eum jam posse tuae meminisse figurae,
vidisti a lecto quem dare vela tuo ?
Durus, qui lucro potuit mutare puellam !
tanti, quin lacrimes, Africa tota fuit ?
At tu, stulta, deos, tu fingis inania verba :
forsitan ille alio pectus amore terat.
Est tibi forma potens, sunt castae Palladis artes
splendidaque a docto fama refulget avo,
fortunata domus, modo sit tibi fidus amicus.
Fidus ero : in nostros curre, puella, toros.
Tu quoque, qui aestivos spatiosius exigis ignes,
Phoebe, moraturae contrahe lucis iter.
Nox mihi prima venit ! primae date tempora noctis :
longius in primo, Luna, morare toro.
Foedera sunt ponenda prius signandaque jura
et scribenda mihi lex in amore novo.
Haec Amor ipse suo constringet pignora signo :
testis sidereae torta corona deae.
Quam multae ante meis cedent sermonibus horae
dulcia quam nobis concitet arma Venus !
Namque ubi non certo vincitur foedere lectus,

non habet ultores nox vigilata deos
et quibus imposuit, solvit mox vincla libido :
continerant nobis omina prima fidem.
Ergo, qui pactas in foedera ruperit aras
pollueritque novo sacra marita toro,
illi sint quicumque solent in amore dolores
et caput argutae praebeat historiae
nec flenti dominae patefiant nocte fenestrae :
semper amet, fructu semper amoris egens.

P 3_21

Magnum iter ad doctas proficisci cogor Athenas
ut me longa gravi solvat amore via.
Crescit enim assidue spectando cura puellae :
ipse alimenta sibi maxima praebet amor.
Omnia sunt temptata mihi, quacumque fugari
possit ; at ex omni me premit ipse deus.
Vix tamen aut semel admittit, cum saepe negarit ;
seu venit, extremo dormit amicta toro.
Unum erit auxilium : mutatis, Cynthia, terris,
quantum oculis animo tam procul ibit amor.
Nunc agite, o socii, propellite in aequora navem
remorumque pares ducite sorte vices
jungiteque extremo felicia lintea malo :
jam liquidum nautis aura secundat iter.
Romanae turres et vos valeatis, amici,
qualiscumque mihi tuque, puella, vale !
Ergo ego nunc rudis Hadriaci vehar aequoris hospes
cogar et undisonos nunc prece adire deos.
Deinde per Ionium vectus cum fessa Lechaeo
sedarit placida vela phaselus aqua,
quod superest, sufferre, pedes, properate laborem,
Isthmos qua terris arcet utrumque mare.
Inde ubi Piraei capient me litora portus,
scandam ego Theseae bracchia longa viae.
Illic vel stadiis animum emendare Platonis
incipiam aut hortis, docte Epicure, tuis ;
persequar aut studium linguae, Demosthenis arma,
librorumque tuos, docte Menandre, sales ;
aut certe tabulae capient mea lumina pictae
sive ebore exactae seu magis aere manus.
Aut spatia annorum et longa intervalla profundi
lenibunt tacito vulnera nostra sinu ;
seu moriar fato non turpi fractus amore,
atque erit illa mihi mortis honesta dies.

P 3_22

Frigida tam multos placuit tibi Cyzicus annos,
Tulle, Propontiaca qua fluit isthmos aqua,
Dindymus et sacra fabricata inventa Cybelle
raptorisque tulit qua via Ditis equos ?
Si te forte juvant Helles Athamantidos urbes,
nec desiderio, Tulle, movere meo.
Tu licet aspicias caelum omne Atlanta gerentem,
sectaque Persea Phorcidos ora manu,
Geryonis stabula et luctantum in pulvere signa
Herculis Antaeique, Hesperidumque choros ;
tuque tuo Colchum propellas remige Phasim

Peliacaeque trabis totum iter ipse legas,
qua rudis Argoa natat inter saxa columba
in faciem prorae pinus adacta novae ;
et si, qua Ortygiae et visenda est ora Caystri
et qua septenas temperat unda vias,
omnia Romanae cedent miracula terrae :
natura hic posuit, quidquid ubique fuit.
Armis apta magis tellus quam commoda noxae,
Famam, Roma, tuae non pudet historiae.
Nam quantum ferro tantum pietate potentes
stamus : victrices temperat ira manus.
Hic, Anio Tiburne, fluis, Clitumnus ab Umbro
tramite et aeternum Marcius umor opus,
Albanus lacus et socii Nemorensis ab unda
potaque Pollucis nympha salubris equo.
At non squamoso labuntur ventre cerastae,
Itala portentis nec fluit unda novis ;
non hic Andromedae resonant pro matre catenae
nec tremis Ausonias, Phoebe fugate, dapes,
nec cuiquam absentes arserunt in caput ignes,
exitium nato matre movente suo ;
Penthea non saevae venantur in arbore Bacchae
nec solvit Danaas subdita cerva rates,
cornua nec valuit curvare in paelice Juno
aut faciem turpi dedecorare bove ;
arboreasque cruces Sinis et non hospita Grais
saxa et curvatas in sua fata trabes.
Haec tibi, Tulle, parens ; haec est pulcherrima sedes,
hic tibi pro digna gente petendus honos ;
hic tibi ad eloquium cives ; hic ampla nepotum
spes et venturae conjugis aptus amor.

P 3_23

Ergo tam doctae nobis periere tabellae,
scripta quibus pariter tot periere bona !
Has quondam nostris manibus detriverat usus,
qui non signatas jussit habere fidem.
Illae jam sine me norant placare puellas
et quaedam sine me verba diserta loqui.
Non illas fixum caras effecerat aurum :
vulgari buxo sordida cera fuit.
Qualescumque mihi semper mansere fideles,
semper et effectus promeruere bonos.
Forsitan haec illis fuerunt mandata tabellis :
"Irascor quoniam es, lente, moratus heri.
An tibi nescio quae visa est formosior ? an tu
non bona de nobis crimina ficta jacis ?"
Aut dixit : "Venies hodie, cessabimus una :
hospitium tota nocte paravit Amor,"
et quaecumque volens reperit non stulta puella,
garrula cum blandis ducitur hora dolis.
Me miserum ! his aliquis rationem scribit avarus
et ponit diras inter ephemeridas.
Quas si quis mihi rettulerit, donabitur auro :
quis pro divitiis ligna retenta velit ?
I puer, et citus haec aliqua propone columna
et dominum Esquiliis scribe habitare tuum.

P 3_24

Falsa est ista tuae, mulier, fiducia formae,
   olim oculis nimium facta superba meis.
Noster amor talis tribuit tibi, Cynthia, laudes :
   versibus insignem te pudet esse meis ?
Mixtam te varia laudavi saepe figura
   ut, quod non esses, esse putaret amor ;
et color est totiens roseo collatus Eoo,
   cum tibi quaesitus candor in ore foret :
quod mihi non patrii poterant avertere amici,
   eluere aut vasto Thessala saga mari.
Haec ego non ferro, non igne coactus, et ipsa
   naufragus Aegaea vera fatebar aqua ;
correptus saevo Veneris torrebar aeno,
   vinctus eram versas in mea terga manus.
Ecce coronatae portum tetigere carinae,
   trajectae Syrtes, ancora jacta mihi est.
Nunc demum vasto fessi resipiscimus aestu
   vulneraque ad sanum nunc coiere mea.
Mens Bona, si qua dea es, tua me in sacraria dono :
   exciderant surdo tot mea vota Jovi.

P 3_25

Risus eram positis inter convivia mensis
   et de me poterat quilibet esse loquax !
Quinque tibi potui servire fideliter annos :
   ungue meam morso saepe querere fidem.
Nil moveor lacrimis : ista sum captus ab arte ;
   semper ab insidiis, Cynthia, flere soles.
Flebo ego discedens, sed fletum injuria vincit :
   tu bene conveniens non sinis ire jugum.
Limina jam nostris valeant lacrimantia verbis
   nec tamen irata janua fracta manu.
At te celatis aetas gravis urgeat annis
   et veniat formae ruga sinistra tuae !
Vellere tum cupias albos a stirpe capillos,
   a ! speculo rugas increpitante tibi,
exclusa inque vicem fastus patiare superbos,
   et quae fecisti facta queraris anus !
Has tibi fatalis cecinit mea pagina diras ;
   eventum formae disce timere tuae.

PROPERTIVS

P 4_1

Hoc quodcumque vides, hospes, qua maxima Roma est,
   ante Phrygem Aenean collis et herba fuit ;
atque ubi Navali stant sacra Palatia Phoebo,
   Euandri profugae concubuere boves.
Fictilibus crevere deis haec aurea templa
   nec fuit opprobrio facta sine arte casa,
Tarpeiusque pater nuda de rupe tonabat
   et Tiberis nostris advena bubus erat.
Qua gradibus domus ista Remi se sustulit, olim
   unus erat fratrum maxima regna focus.
Curia, praetexto quae nunc nitet alta senatu,
   pellitos habuit, rustica corda, Patres.
Bucina cogebat priscos ad verba Quirites :
   centum illi in prato saepe senatus erat.

Nec sinuosa cavo pendebant vela theatro,
pulpita sollemnis non oluere crocos.
Nulli cura fuit externos quaerere divos,
cum tremeret patrio pendula turba sacro,
annuaque accenso celebrante Parilia faeno,
qualia nunc curto lustra novantur equo.
Vesta coronatis pauper gaudebat asellis,
ducebant macrae vilia sacra boves.
Parva saginati lustrabant compita porci
pastor et ad calamos exta litabat ovis.
Verbera pellitus saetosa movebat arator,
unde licens Fabius sacra Lupercus habet.
Nec rudis infestis miles radiabat in armis :
miscebant usta proelia nuda sude.
Prima galeritus posuit praetoria Lygmon
magnaque pars Tatio rerum erat inter oves.
Hinc Titiens Ramnesque viri Luceresque coloni,
quattuor hinc albos Romulus egit equos.
Quippe suburbanae parva minus urbe Bovillae
et, qui nunc nulli, maxima turba Gabi.
Et stetit Alba potens, albae suis omine nata,
hac ubi Fidenas longa erat isse vias.
Nil patrium nisi nomen habet Romanus alumnus :
sanguinis altricem non pudet esse lupam.
Huc melius profugos misisti, Troja, Penates ;
huc quali vecta est Dardana puppis ave !
Jam bene spondebant tunc omina, quod nihil illam
laeserat abiegni venter apertus equi,
cum pater in nati trepidus cervice pependit,
et verita est umeros urere flamma pios.
Tunc animi venere Deci Brutique secures,
vexit et ipsa sui Caesaris arma Venus,
arma resurgentis portans victricia Trojae :
felix terra tuos cepit, Iule, deos ;
si modo Avernalis tremulae cortina Sibyllae
dixit Aventino rura pianda Remo ;
aut si Pergameae sero rata carmina vatis
longaevum ad Priami vera fuere caput,
vertite equum, Danai ! Male vincitis ! Ilia tellus
vivet et huic cineri Juppiter arma dabit.
Optima nutricum nostris lupa Martia rebus,
qualia creverunt moenia lacte tuo !
Moenia namque pio coner disponere versu :
ei mihi ! quod nostro est parvus in ore sonus.
Sed tamen exiguo quodcumque e pectore rivi
fluxerit, hoc patriae serviet omne meae.
Ennius hirsuta cingat sua dicta corona :
mi folia ex hedera porrige, Bacche, tua
ut nostris tumefacta superbiat Umbria libris,
Umbria Romani patria Callimachi.
Scandentis quisquis cernit de vallibus arces,
ingenio muros aestimet ille meo.
Roma, fave, tibi surgit opus ; date candida, cives
omina et inceptis dextera cantet avis !
Sacra diesque canam et cognomina prisca locorum :
has meus ad metas sudet oportet equus.

HOROS

Quo ruis imprudens, vage, dicere fata, Properti ?

Non sunt a dextro condita fila colo.
Accersis lacrimas cantans, aversus Apollo :
poscis ab invita verba pigenda lyra.
Certa feram certis auctoribus, aut ego vates
nescius aerata signa movere pila.
Me creat Archytae suboles Babylonius Orops
Horon et a proavo ducta Conone domus.
Di mihi sunt testes non degenerasse propinquos
inque meis libris nil prius esse fide.
Nunc pretium fecere deos et fallitur auro
Juppiter. Obliquae signa iterata rotae
felicesque Jovis stellas Martisque rapaces
et grave Saturni sidus in omne caput ;
quid moveant Pisces animosaque signa Leonis,
lotus et Hesperia quid Capricornus aqua,
dicam : "Troja cades, et Troica Roma, resurges";
et maris et terrae longa sepulcra canam.
Dixi ego, cum geminos produceret Arria natos
(illa dabat natis arma vetante deo),
non posse ad patrios sua pila referre Penates :
nempe meam firmant nunc duo busta fidem.
Quippe Lupercus, equi dum saucia protegit ora,
heu ! sibi prolapso non bene cavit equo ;
Gallus at, in castris dum credita signa tuetur,
concidit ante aquilae rostra cruenta suae :
fatales pueri, duo funera matris avarae !
Vera, sed invito, contigit ista fides.
Idem ego, cum Cinarae traheret Lucina dolores
et facerent uteri pondera lenta moram,
"Junonis facito votum impetrabile", dixi,
illa parit. Libris est data palma meis !
Hoc neque harenosum Libyae Jovis explicat antrum
aut sibi commissos fibra locuta deos
aut si quis motas cornicis senserit alas
umbrave quae magicis mortua prodit aquis :
aspicienda via est caeli verusque per astra
trames et ab zonis quinque petenda fides.
Exemplum grave erit Calchas ; namque Aulide solvit
ille bene haerentis ad pia saxa ratis ;
idem Agamemnoniae ferrum cervice puellae
tinxit et Atrides vela cruenta dedit ;
nec rediere tamen Danai : tu diruta fletum
supprime et Euboicos respice, Troja, sinus !
Nauplius ultores sub noctem porrigit ignis
et natat exuviis Graecia pressa suis.
Victor Oiliade, rape nunc et dilige vatem,
quam vetat avelli veste Minerva sua !
Hactenus historiae : nunc ad tua devehar astra ;
incipe tu lacrimis aequus adesse novis.
Umbria te notis antiqua Penatibus edit :
mentior an patriae tangitur ora tuae
qua nebulosa cavo rorat Mevania campo
et lacus aestivis intepet Umber aquis
scandentisque Asis consurgit vertice murus,
murus ab ingenio notior ille tuo.
Ossaque legisti non illa aetate legenda
patris et in tenuis cogeris ipse lares ;
nam tua cum multi versarent rura juvenci,

abstulit excultas pertica tristis opes.
Mox ubi bulla rudi dimissa est aurea collo
matris et ante deos libera sumpta toga,
tum tibi pauca suo de carmine dictat Apollo
et vetat insano verba tonare Foro.
At tu finge elegos, fallax opus, - haec tua castra ! -
scribat ut exemplo cetera turba tuo.
Militiam Veneris blandis patiere sub armis
et Veneris pueris utilis hostis eris.
Nam tibi victrices quascumque labore parasti,
eludit palmas una puella tuas ;
et bene cum fixum mento discusseris uncum,
nil erit hoc : rostro te premet ansa tuo.
Illius arbitrio noctem lucemque videbis ;
gutta quoque ex oculis non nisi jussa cadet.
Nec mille excubiae nec te signata juvabunt
limina : persuasae fallere rima sat est.
Nunc tua vel mediis puppis luctetur in undis
vel licet armatis hostis inermis eas,
vel tremefacta cavo tellus diducat hiatum,
octipedis Cancri terga sinistra time !

P 4_2

Quid mirare meas tot in uno corpore formas ?
accipe Vertumni signa paterna dei.
Tuscus ego Tuscis orior, nec paenitet inter
proelia Volsinios deseruisse focos.
Haec me turba juvat, nec templo laetor eburno :
Romanum satis est posse videre Forum.
Hac quondam Tiberinus iter faciebat et aiunt
remorum auditos per vada pulsa sonos :
at postquam ille suis tantum concessit alumnis,
Vertumnus verso dicor ab amne deus ;
seu, quia vertentis fructum praecepimus anni,
Vertumni rursus credidit esse sacrum.
Prima mihi variat liventibus uva racemis
et coma lactenti spicea fruge tumet ;
hic dulcis cerasos, hic autumnalia pruna
cernis et aestivo mora rubere die ;
insitor hic solvit pomosa vota corona,
cum pirus invito stipite mala tulit.
Mendax fama, noces : alius mihi nominis index ;
de se narranti tu modo crede deo.
Opportuna mea est cunctis natura figuris ;
in quamcumque voles verte, decorus ero.
Indue me Cois, fiam non dura puella ;
meque virum sumpta quis neget esse toga ?
Da falcem et torto frontem mihi comprime faeno :
jurabis nostra gramina secta manu.
Arma tuli quondam et, memini, laudabar in illis ;
corbis et imposito pondere messor eram.
Sobrius ad lites ; at, cum est imposta corona,
clamabis capiti vina subisse meo.
Cinge caput mitra, speciem furabor Iacchi ;
furabor Phoebi, si modo plectra dabis.

Cassibus impositis venor : sed harundine sumpta
   fautor plumoso sum deus aucupio.
Est etiam aurigae species Vertumnus et ejus,
   traicit alterno qui leve pondus equo.
Suppetat hoc, piscis calamo praedabor et ibo
   mundus demissis institor in tunicis.
Pastorem ad baculum possum curvare vel idem
   sirpiculis medio pulvere ferre rosam.
Nam quid ego adiciam, de quo mihi maxima fama est,
   hortorum in manibus dona probata meis ?
Caeruleus cucumis tumidoque cucurbita ventre
   me notat et junco brassica vincta levi ;
nec flos ullus hiat pratis quin ille decenter
   impositus fronti langueat ante meae.
At mihi, quod formas unus vertebar in omnes,
   nomen ab eventu patria lingua dedit ;
et tu, Roma, meis tribuisti praemia Tuscis,
   (unde hodie Vicus nomina Tuscus habet)
tempore quo sociis venit Lycomedius armis
   atque Sabina feri contudit arma Tati.
Vidi ego labentis acies et tela caduca
   atque hostes turpi terga dedisse fugae.
Sed facias, divum Sator, ut Romana per aevum
   transeat ante meos turba togata pedes.
Sex superant versus ; te, qui ad vadimonia curris,
   non moror : haec spatiis ultima creta meis.
Stipes acernus eram, properanti falce dolatus,
   ante Numam grata pauper in urbe deus.
At tibi, Mamurri, formae caelator aenae,
   tellus artifices ne terat Osca manus,
qui me tam docilis potuisti fundere in usus.
   Unum opus est, operi non datur unus honos.

P 4_3

Haec Arethusa suo mittit mandata Lycotae,
   cum totiens absis, si potes esse meus.
Si qua tamen tibi lecturo pars oblita derit,
   haec erit e lacrimis facta litura meis ;
aut, si qua incerto fallet te littera tractu,
   signa meae dextrae jam morientis erunt.
Te modo viderunt iteratos Bactra per ortus,
   te modo munito Sericus hostis equo
hibernique Getae, pictoque Britannia curru,
   ustus et Eoa decolor Indus aqua.
Haecne marita fides ? hae sunt pactae mihi noctes ?
   cum rudis urgenti bracchia victa dedi ?
Quae mihi deductae fax omen praetulit, illa
   traxit ab everso lumina nigra rogo ;
et Stygio sum sparsa lacu nec recta capillis
   vitta data est : nupsi non comitante deo.
Omnibus heu ! portis pendent mea noxia vota ;
   texitur haec castris quarta lacerna tuis.
Occidat, immerita qui carpsit ab arbore vallum
   et struxit querulas rauca per ossa tubas,
dignior obliquo funem qui torqueat Ocno
   aeternusque tuam pascat, aselle, famem !
Dic mihi, num teneros urit lorica lacertos ?
   num gravis imbellis atterit hasta manus ?

Haec noceant potius, quam dentibus ulla puella
det mihi plorandas per tua colla notas !
Diceris et macie vultum tenuasse ; sed opto
e desiderio sit color iste meo.
At mihi cum noctes induxit vesper amaras,
si qua relicta jacent, osculor arma tua ;
tum queror in toto non sidere pallia lecto
lucis et auctores non dare carmen aves.
Noctibus hibernis castrensia pensa laboro
et Tyria in gladios vellera secta suo ;
et disco qua parte fluat vincendus Araxes,
quot sine aqua Parthus milia currat equus ;
cogor et e tabula pictos ediscere mundos,
qualis et haec docti sit positura dei,
quae tellus sit lenta gelu, quae putris ab aestu,
ventus in Italiam qui bene vela ferat.
Assidet una soror curis et pallida nutrix
pejerat hiberni temporis esse moras.
Felix Hippolyte ! nuda tulit arma papilla
et texit galea barbara molle caput.
Romanis utinam patuissent castra puellis !
essem militiae sarcina fida tuae
nec me tardarent Scythiae juga, cum pater altas
Africus in glaciem frigore nectit aquas.
Omnis amor magnus, sed aperto in conjuge major :
hanc Venus, ut vivat, ventilat ipsa facem.
Nam mihi quo Poenis ter purpura fulgeat ostris
crystallusque meas ornet aquosa manus ?
Omnia surda tacent, rarisque assueta kalendis
vix aperit clausos una puella Lares,
Glaucidos et catulae vox est mihi grata querentis :
illa tui partem vindicat una toro.
Flore sacella tego, verbenis compita velo
et crepat ad veteres herba Sabina focos.
Sive in finitimo gemuit stans noctua tigno,
seu voluit tangi parca lucerna mero,
illa dies hornis caedem denuntiat agnis,
succinctique calent ad nova lucra popae.
Ne, precor, ascensis tanti sit gloria Bactris
raptave odorato carbasa lina duci,
plumbea cum tortae sparguntur pondera fundae
subdolus et versis increpat arcus equis !
Sed (tua sic domitis Parthae telluris alumnis
pura triumphantis hasta sequatur equos !)
incorrupta mei conserva foedera lecti.
Hac ego te sola lege redisse velim ;
armaque cum tulero portae votiva Capenae,
subscribam : "Salvo grata puella viro."

P 4_4

Tarpeium nemus et Tarpeiae turpe sepulcrum
fabor et antiqui limina capta Jovis.
Lucus erat felix hederoso conditus antro
multaque nativis obstrepit arbor aquis,
Silvani ramosa domus, quo dulcis ab aestu
fistula poturas ire jubebat ovis.
Hunc Tatius fontem vallo praecingit acerno
fidaque suggesta castra coronat humo.

Quid tum Roma fuit, tubicen vicina Curetis
cum quateret lento murmure saxa Jovis
atque, ubi nunc terris dicuntur jura subactis,
stabant Romano pila Sabina Foro ?
murus erant montes ; ubi nunc est curia saepta,
bellicus ex illo fonte bibebat equus.
Hinc Tarpeia deae fontem libavit ; at illi
urgebat medium fictilis urna caput.
Et satis una malae potuit mors esse puellae,
quae voluit flammas fallere, Vesta, tuas ?
Vidit harenosis Tatium proludere campis
pictaque per flavas arma levare jubas :
obstipuit regis facie et regalibus armis
interque oblitas excidit urna manus.
Saepe illa immeritae causata est omina lunae
et sibi tingendas dixit in amne comas ;
saepe tulit blandis argentea lilia Nymphis
Romula ne faciem laederet hasta Tati ;
dumque subit primo Capitolia nubila fumo,
rettulit hirsutis bracchia secta rubis
et sua Tarpeia residens ita flevit ab arce
vulnera, vicino non patienda Jovi :
"Ignes castrorum et Tatiae praetoria turmae
et formosa oculis arma Sabina meis,
o ! utinam ad vestros sedeam captiva Penates,
dum captiva mei conspicer ora Tati !
Romani montes et montibus addita Roma
et valeat probro Vesta pudenda meo :
ille equus, ille meos in castra reponet amores,
cui Tatius dextras collocat ipse jubas !
Quid mirum in patrios Scyllam saevisse capillos
candidaque in saevos inguina versa canis ?
prodita quid mirum fraterni cornua monstri,
cum patuit lecto stamine torta via ?
Quantum ego sum Ausoniis crimen factura puellis,
improba virgineo lecta ministra foco !
Pallados exstinctos si quis mirabitur ignis,
ignoscat : lacrimis spargitur ara meis.
Cras, ut rumor ait, tota potabitur urbe :
tu cape spinosi rorida terga jugi.
Lubrica tota via est et perfida, quippe tacentes
fallaci celat limite semper aquas.
O ! utinam magicae nossem cantamina Musae !
haec quoque formoso lingua tulisset opem.
Te toga picta decet, non quem sine matris honore
nutrit inhumanae dura papilla lupae.
Sin hospes patria metuar regina sub aula,
dos tibi non humilis prodita Roma venit ;
si minus, at raptae ne sint impune Sabinae ;
me rape et alterna lege repende vices !
Commissas acies ego possum solvere : nuptae,
vos medium palla foedus inite mea.
Adde, Hymenaee, modos ; tubicen fera murmura conde :
credite, vestra meus molliet arma torus.
Et jam quarta canit venturam bucina lucem
ipsaque in Oceanum sidera lapsa cadunt.
Experiar somnum, de te mihi somnia quaeram :
fac venias oculis umbra benigna meis."

67 Dixit, et incerto permisit bracchia somno,
68 nescia se furiis accubuisse novis.
69 Nam Vesta, Iliacae felix tutela favillae,
70 culpam alit et plures condit in ossa faces.
71 Illa ruit, qualis celerem prope Thermodonta
72 Strymonis abscisso fertur aperta sinu.
73 Urbi festus erat (dixere Parilia patres) ;
74 hic primus coepit moenibus esse dies :
75 annua pastorum convivia, lusus in urbe,
76 cum pagana madent fercula divitiis
77 cumque super raros faeni flammantis acervos
78 traicit immundos ebria turba pedes.
79 Romulus excubias decrevit in otia solvi
80 atque intermissa castra silere tuba.
81 Hoc Tarpeia suum tempus rata convenit hostem :
82 pacta ligat, pactis ipsa futura comes.
83 Mons erat ascensu dubius festoque remissus ;
84 nec mora, vocalis occupat ense canis.
85 Omnia praebebant somnos ; sed Juppiter unus
86 decrevit poenis invigilare suis.
87 Prodiderat portaeque fidem patriamque jacentem
88 nubendique petit, quem velit, ipsa diem.
89 At Tatius (neque enim sceleri dedit hostis honorem)
90 "Nube, ait, et regni scande cubile mei !"
91 Dixit et ingestis comitum super obruit armis :
92 haec, virgo, officiis dos erat apta tuis.
93 A duce Tarpeia mons est cognomen adeptus :
94 o vigil, injustae praemia sortis habes.

P 4_5 v.1 Terra tuum spinis obducat, lena, sepulcrum
2 et tua, quod non vis, sentiat umbra sitim ;
3 nec sedeant cineri Manes et Cerberus ultor
4 turpia jejuno terreat ossa sono !
5 Docta vel Hippolytum Veneri mollire negantem
6 concordique toro pessima semper avis,
7 Penelopen quoque neglecto rumore mariti
8 nubere lascivo cogeret Antinoo.
9 Illa velit, poterit magnes non ducere ferrum
10 et volucris nidis esse noverca suis ;
11 quippe et Collinas ad fossam moverit herbas,
12 stantia currenti diluerentur aqua ;
13 audax cantatae leges imponere lunae
14 et sua nocturno fallere terga lupo
15 posset ut intentos astu caecare maritos ;
16 cornicum immeritas eruit ungue genas
17 consuluitque striges nostro de sanguine et in me
18 hippomanes fetae semina legit equae.
19 Exorabat opus verbis, ceu blanda perure
20 saxosamque ferat sedula culpa viam :
21 "Si te Eoa Dorozantum juvat aurea ripa
22 et quae sub Tyria concha superbit aqua,
23 Eurypylique placet Coae textura Minervae
24 sectaque ab Attalicis putria signa toris ;
25 seu quae palmiferae mittunt venalia Thebae
26 murreaque in Parthis pocula cocta focis,
27 sperne fidem, provolve deos, mendacia vincant,
28 frange et damnosae jura pudicitiae !

Et simulare virum pretium facit ; utere causis :
major dilata nocte recurret amor.
Si tibi forte comas vexaverit, utilis ira :
post modo mercata pace premendus erit.
Denique, ubi amplexu Venerem promiseris empto,
fac simules puros Isidis esse dies.
Ingerat Aprilis Iole tibi, tundat Amycle
natalem Mais Idibus esse tuum.
Supplex ille sedet ; posita tu scribe cathedra
quidlibet : has artis si pavet ille, tenes !
Semper habe morsus circa tua colla recentis,
litibus alternis quos putet esse datos.
Nec te Medeae delectent probra sequacis
(nempe tulit fastus ausa rogare prior) ;
sed potius mundi Thais pretiosa Menandri,
cum ferit astutos comica moecha Getas.
In mores te verte viri : si cantica jactat,
i comes et voces ebria junge tuas.
Janitor ad dantis vigilet : si pulset inanis,
surdus in obductam somniet usque seram.
Nec tibi displiceat miles non factus amori
nauta nec attrita si ferat aera manu,
aut quorum titulus per barbara colla pependit,
caelati medio cum saluere foro.
Aurum spectato, non quae manus afferat aurum !
Versibus auditis quid nisi verba feres ?
"Quid juvat ornato procedere, vita, capillo
et tenuis Coa veste movere sinus ?"
Qui versus, Coae dederit nec munera vestis,
ipsius tibi sit surda sine arte lyra.
Dum vernat sanguis, dum rugis integer annus,
utere, ne quid cras libet ab ore dies !
Vidi ego odorati victura rosaria Paesti
sub matutino cocta jacere Noto."
Sed cape torquatae, Venus o regina, columbae
ob meritum ante tuos guttura secta focos.
His animum nostrae dum versat Acanthis amicae,
per tenuem ossa suam sunt numerata cutem.
Vidi ego rugoso tussim concrescere collo
sputaque per dentes ire cruenta cavos
atque animam in tegetes putrem exspirare paternas :
horruit algenti pergula curva foco.
Exsequiae fuerint rari furtiva capilli
vincula et immundo pallida mitra situ
et canis, in nostros nimis experrecta dolores,
cum fallenda meo pollice clatra forent.
Sit tumulus lenae curto vetus amphora collo :
urgeat hunc supra vis, caprifice, tua.
Quisquis amas, scabris hoc bustum caedite saxis
mixtaque cum saxis addite verba mala !

P 4_6

Sacra facit vates : sint ora faventia sacris
et cadat ante meos icta juvenca focos.
Cera Philetaeis certet Romana corymbis
et Cyrenaeas urna ministret aquas.
Costum molle date et blandi mihi turis honores
terque focum circa laneus orbis eat.

Spargite me lymphis, carmenque recentibus aris
tibia Mygdoniis libet eburna cadis.
Ite procul fraudes, alio sint aere noxae :
pura novum vati laurea mollit iter.
Musa, Palatini referemus Apollinis aedem :
res est, Calliope, digna favore tuo.
Caesaris in nomen ducuntur carmina : Caesar
dum canitur, quaeso, Juppiter ipse vaces.
Est Phoebi fugiens Athamana ad litora portus,
qua sinus Ioniae murmura condit aquae,
Actia Iuleae pelagus monumenta carinae,
nautarum votis non operosa via.
Huc mundi coiere manus : stetit aequore moles
pinea nec remis aequa favebat avis.
Altera classis erat Teucro damnata Quirino
pilaque feminea turpiter acta manu ;
hinc Augusta ratis plenis Jovis omine velis
signaque jam Patriae vincere docta suae.
Tandem aciem geminos Nereus lunarat in arcus
armorum et radiis picta tremebat aqua,
cum Phoebus linquens stantem se vindice Delon
(nam tulit iratos mobilis una Notos)
astitit Augusti puppim super et nova flamma
luxit in obliquam ter sinuata facem.
Non ille attulerat crines in colla solutos
aut testudineae carmen inerme lyrae,
sed quali aspexit Pelopeum Agamemnona vultu
egessitque avidis Dorica castra rogis
aut qualis flexos solvit Pythona per orbis
serpentem, imbelles quem timuere lyrae.
Mox ait : "O Longa mundi servator ab Alba,
Auguste, Hectoreis cognite major avis,
vince mari : jam terra tua est ; tibi militat arcus
et favet ex umeris hoc onus omne meis.
Solve metu patriam, quae nunc te vindice freta
imposuit prorae publica vota tuae.
Quam nisi defendes, murorum Romulus augur
ire Palatinas non bene vidit avis.
Et nimium remis audent prope : turpe Latinis
principe te fluctus regia vela pati.
Nec te, quod classis centenis remiget alis,
terreat : invito labitur illa mari ;
quodque vehunt prorae Centaurica saxa minantes,
tigna cava et pictos experiere metus.
Frangit et attollit vires in milite causa ;
quae nisi justa subest, excutit arma pudor.
Tempus adest, committe ratis : ego temporis auctor
ducam laurigera Julia rostra manu."
Dixerat, et pharetrae pondus consumit in arcus :
proxima post arcus Caesaris hasta fuit.
Vincit Roma fide Phoebi : dat femina poenas ;
sceptra per Ionias fracta vehuntur aquas.
At pater Idalio miratur Caesar ab astro :
"Sum deus ; est nostri sanguinis ista fides."
Prosequitur cantu Triton omnesque marinae
plauserunt circa libera signa deae.
Illa petit Nilum cumba male nixa fugaci,
hoc unum, jusso non moritura die.

Di melius ! quantus mulier foret una triumphus,
   ductus erat per quas ante Jugurtha vias !
Actius hinc traxit Phoebus monumenta, quod ejus
   una decem vicit missa sagitta rates.
Bella satis cecini ; citharam jam poscit Apollo
   victor et ad placidos exuit arma choros.
Candida nunc molli subeant convivia luco
   blanditiaeque fluant per mea colla rosae
vinaque fundantur prelis elisa Falernis
   terque lavet nostras spica Cilissa comas.
Ingenium positis irritet Musa poetis :
   Bacche, soles Phoebo fertilis esse tuo.
Ille paludosos memoret servire Sycambros,
   Cepheam hic Meroen fuscaque regna canat,
hic referat sero confessum foedere Parthum :
   "Reddat signa Remi, mox dabit ipse sua :
sive aliquid pharetris Augustus parcet Eois,
   differat in pueros ista tropaea suos.
Gaude, Crasse, nigras si quid sapis inter harenas :
   ire per Euphraten ad tua busta licet."
Sic noctem patera, sic ducam carmine, donec
   iniciat radios in mea vina dies.

P 4_7

Sunt aliquid Manes : letum non omnia finit
   luridaque evictos effugit umbra rogos.
Cynthia namque meo visa est incumbere fulcro,
   murmur ad extremae nuper humata viae,
cum mihi somnus ab exsequiis penderet amoris
   et quererer lecti frigida regna mei.
Eosdem habuit secum quibus est elata capillis,
   eosdem oculos ; lateri vestis adusta fuit
et solitum digito beryllon adederat ignis
   summaque Lethaeus triverat ora liquor ;
Spirantesque animos et vocem misit, at illi
   pollicibus fragiles increpuere manus :
"Perfide nec cuiquam melior sperande puellae,
   in te jam vires somnus habere potest ?
Jamne tibi exciderant vigilacis furta Suburae
   et mea nocturnis trita fenestra dolis ?
per quam demisso quotiens tibi fune pependi,
   alterna veniens in tua colla manu !
Saepe Venus trivio commissa est ; pectore mixto
   fecerunt tepidas pallia nostra vias.
Foederis heu ! taciti, cujus fallacia verba
   non audituri diripuere Noti.
At mihi non oculos quisquam inclamavit euntes :
   unum impetrassem te revocante diem ;
nec crepuit fissa me propter harundine custos
   laesit et objectum tegula curta caput.
Denique quis nostro curvum te funere vidit,
   atram quis lacrimis incaluisse togam ?
si piguit portas ultra procedere, at illuc
   jussisses lectum lentius ire meum.
Cur ventos non ipse rogis, ingrate, petisti ?
   Cur nardo flammae non oluere meae ?
hoc etiam grave erat nulla mercede hyacinthos
   inicere et fracto busta piare cado.

Lygdamus uratur, candescat lamina vernae :
sensi ego, cum insidiis pallida vina bibi.
Aut Nomas arcanas tollat versuta salivas :
dicet damnatas ignea testa manus.
Quae modo per viles inspecta est publica noctes,
haec nunc aurata cyclade signat humum
et graviora rependit iniquis pensa quasillis,
garrula de facie si qua locuta mea est ;
nostraque quod Petale tulit ad monumenta coronas,
codicis immundi vincula sentit anus ;
caeditur et Lalage tortis suspensa capillis,
per nomen quoniam est ausa rogare meum.
Te patiente meae conflavit imaginis aurum,
ardente e nostro dotem habitura rogo.
Non tamen insector, quamvis mereare, Properti :
longa mea in libris regna fuere tuis.
Juro ego Fatorum nulli revolubile carmen,
tergeminusque canis sic mihi molle sonet,
me servasse fidem. Si fallo, vipera nostris
sibilet in tumulis et super ossa cubet.
Nam gemina est sedes turpem sortita per amnem
turbaque diversa remigat omnis aqua.
Una Clytaemestrae stuprum vehit, altera Cressae
portat mentitae lignea monstra bovis.
Ecce coronato pars altera rapta phaselo,
mulcet ubi Elysias aura beata rosas,
qua numerosa fides, quaque aera rotunda Cybelles
mitratisque sonant Lydia plectra choris.
Andromedeque et Hypermnestre sine fraude maritae
narrant historiae tempora nota suae :
haec sua maternis queritur livere catenis
bracchia nec meritas frigida saxa manus ;
narrat Hypermnestre magnum ausas esse sorores,
in scelus hoc animum non valuisse suum.
Sic mortis lacrimis vitae sancimus amores ;
celo ego perfidiae crimina multa tuae.
Sed tibi nunc mandata damus, si forte moveris,
si te non totum Chloridos herba tenet :
nutrix in tremulis ne quid desideret annis
Parthenie ; potuit, nec tibi avara fuit.
Deliciaeque meae Latris, cui nomen ab usu est,
ne speculum dominae porrigat illa novae.
Et quoscumque meo fecisti nomine versus,
ure mihi : laudes desine habere meas.
Pelle hederam tumulo, mihi quae praegnante corymbo
molli contortis alligat ossa comis.
Ramosis Anio qua pomifer incubat arvis
et numquam Herculeo numine pallet ebur,
hic carmen media dignum me scribe columna,
sed breve, quod currens vector ab urbe legat :
"Hic Tiburtina jacet aurea Cynthia terra ;
accessit ripae laus, Aniene, tuae."
Nec tu sperne piis venientia somnia portis :
cum pia venerunt somnia, pondus habent.
Nocte vagae ferimur, nox clausas liberat umbras,
errat et abjecta Cerberus ipse sera.
Luce jubent leges Lethaea ad stagna reverti :
nos vehimur, vectum nauta recenset onus.

Nunc te possideant aliae : mox sola tenebo ;
mecum eris, et mixtis ossibus ossa teram."
Haec postquam querula mecum sub lite peregit,
inter complexus excidit umbra meos.

P 4_8

Disce, quid Esquilias hac nocte fugarit aquosas,
cum vicina novis turba cucurrit agris.
Lanuvium annosi vetus est tutela draconis :
hic ubi tam rarae non perit hora morae ;
qua sacer abripitur caeco descensus hiatu,
qua penetrat (virgo, tale iter omne cave !)
jejuni serpentis honos, cum pabula poscit
annua et ex ima sibila torquet humo.
Talia demissae pallent ad sacra puellae,
cum temere anguino creditur ore manus.
Ille sibi admotas a virgine corripit escas :
virginis in palmis ipsa canistra tremunt.
Si fuerint castae, redeunt in colla parentum
clamantque agricolae "Fertilis annus erit".
Huc mea detonsis avecta est Cynthia mannis :
causa fuit Juno, sed mage causa Venus.
Appia, dic quaeso, quantum te teste triumphum
egerit effusis per tua saxa rotis,
turpis in arcana sonuit cum rixa taberna ;
si sine me, famae non sine labe meae.
Spectaclum ipsa sedens primo temone pependit,
ausa per impuros frena movere locos.
Serica nam taceo vulsi carpenta nepotis
atque armillatos colla Molossa canes,
qui dabit immundae venalia fata saginae,
vincet ubi erasas barba pudenda genas.
Cum fieret nostro totiens injuria lecto,
mutato volui castra movere toro.
Phyllis Aventinae quaedam est vicina Dianae,
sobria grata parum : cum bibit, omne decet.
Altera Tarpeios est inter Teia lucos,
candida, sed potae non satis unus erit.
His ego constitui noctem lenire vocatis
et Venere ignota furta novare mea.
Unus erat tribus in secreta lectulus herba ;
quaeris concubitus ? Inter utramque fui.
Lygdamus ad cyathos vitrique aestiva supellex
et Methymnaei Graeca saliva meri.
Nile, tuus tibicen erat, crotalistria Phyllis
haec facilis spargi munda sine arte rosa,
Magnus et ipse suos breviter concretus in artus
jactabat truncas ad cava buxa manus.
Sed neque suppletis constabat flamma lucernis
reccidit inque suos mensa supina pedes.
Me quoque per talos Venerem quaerente secundos,
semper damnosi subsiluere canes.
Cantabant surdo, nudabant pectora caeco :
Lanuvii ad portas, ei mihi ! solus eram,
cum subito rauci sonuerunt cardine postes
et levia ad primos murmura facta Lares.
Nec mora, cum totas resupinat Cynthia valvas,
non operosa comis sed furibunda decens.

Pocula mi digitos inter cecidere remissos
pallueruntque ipso labra soluta mero.
Fulminat illa oculis et quantum femina saevit.
Spectaclum capta nec minus urbe fuit.
Phyllidos iratos in vultum conicit ungues ;
territa vicinas Teia clamat aquas.
Lumina sopitos turbant elata Quirites
omnis et insana semita nocte sonat.
Illas direptisque comis tunicisque solutis
excipit obscurae prima taberna viae.
Cynthia gaudet in exuviis victrixque recurrit
et mea perversa sauciat ora manu
imponitque notam collo morsuque cruentat
praecipueque oculos, qui meruere, ferit.
Atque ubi jam nostris lassavit bracchia plagis,
Lygdamus ad plutei fulcra sinistra latens
eruitur geniumque meum protractus adorat.
Lygdame, nil potui : tecum ego captus eram.
Supplicibus palmis tum demum ad foedera veni,
cum vix tangendos praebuit illa pedes
atque ait : "Admissae si vis me ignoscere culpae,
accipe quae nostrae formula legis erit.
Tu neque Pompeia spatiabere cultus in umbra
nec cum lascivum sternet harena Forum.
Colla cave inflectas ad summum obliqua theatrum
aut lectica tuae se det aperta morae.
Lygdamus in primis, omnis mihi causa querelae,
veneat et pedibus vincula bina trahat."
Indixit legem ; respondi ego : "Legibus utar".
Riserat imperio facta superba dato.
Dein, quemcumque locum externae tetigere puellae,
suffiit, at pura limina tergit aqua,
imperat et totas iterum mutare lacernas
terque meum tetigit sulpuris igne caput.
Atque ita mutato per singula pallia lecto
respondi, et toto solvimus arma toro.

P 4_9

Amphitryoniades qua tempestate juvencos
egerat a stabulis, o Erythea, tuis,
venit ad invictos pecorosa Palatia montes
et statuit fessos fessus et ipse boves,
qua Velabra suo stagnabant flumine quoque
nauta per urbanas velificabat aquas.
Sed non infido manserunt hospite Caco
incolumes : furto polluit ille Jovem.
Incola Cacus erat, metuendo raptor ab antro,
per tria partitos qui dabat ora sonos.
Hic, ne certa forent manifestae signa rapinae,
aversos cauda traxit in antra boves
nec sine teste deo : furem sonuere juvenci,
furis et implacidas diruit ira fores.
Maenalio jacuit pulsus tria tempora ramo
Cacus et Alcides sic ait : "Ite, boves,
Herculis ite boves, nostrae labor ultime clavae,
bis mihi quaesitae, bis mea praeda, boves
arvaque mugitu sancite Bovaria longo :
nobile erit Romae pascua vestra Forum."

Dixerat, et sicco torquet sitis ora palato
terraque non ullas feta ministrat aquas.
Sed procul inclusas audit ridere puellas.
Lucus ubi umbroso fecerat orbe nemus,
femineae loca clausa deae fontesque piandos,
impune et nullis sacra retecta viris.
Devia puniceae velabant limina vittae,
putris odorato luxerat igne casa,
populus et longis ornabat frondibus aedem
multaque cantantes umbra tegebat aves.
Huc ruit in siccam congesta pulvere barbam
et jacit ante fores verba minora deo :
"Vos precor, o luci sacro quae luditis antro,
pandite defessis hospita fana viris.
Fontis egens erro circaque sonantia lymphis
et cava succepto flumine palma sat est.
Audistisne aliquem, tergo qui sustulit orbem ?
Ille ego sum : Alciden terra recepta vocat.
Quis facta Herculeae non audit fortia clavae
et numquam ad vastas irrita tela feras
atque uni Stygias homini luxisse tenebras ?
Accipite : haec fesso vix mihi terra patet.
Quodsi Junoni sacrum faceretis amarae,
non clausisset aquas ipsa noverca suas.
Sin aliquem vultusque meus saetaeque leonis
terrent et Libyco sole perusta coma,
idem ego Sidonia feci servilia palla
officia et Lydo pensa diurna colo
mollis et hirsutum cepit mihi fascia pectus
et manibus duris apta puella fui."
Talibus Alcides, at talibus alma sacerdos,
puniceo canas stamine vincta comas :
"Parce oculis, hospes, lucoque abscede verendo ;
cede agedum et tuta limina linque fuga.
Interdicta viris metuenda lege piatur,
quae se summota vindicat ara casa.
Magno Tiresias aspexit Pallada vates,
fortia dum posita Gorgone membra lavat.
Di tibi dent alios fontis : haec lympha puellis
avia secreti limitis unda fluit."
Sic anus : ille umeris postis concussit opacos
nec tulit iratam janua clausa sitim.
At postquam exhausto jam flumine vicerat aestum,
ponit vix siccis tristia jura labris :
"Angulus hic mundi nunc me mea fata trahentem
accipit : haec fesso vix mihi terra patet.
Maxima quae gregibus devota est Ara repertis,
ara per has, inquit, maxima facta manus,
haec nullis umquam pateat veneranda puellis,
Herculis exclusi nec sit inulta sitis."
Sancte pater salve, cui jam favet aspera Juno :
Sancte, velis libro dexter inesse meo.
Hunc, quoniam manibus purgatum sanxerat orbem,
sic Sanctum Tatiae composuere Cures.

P 4_10

Nunc Jovis incipiam causas aperire Feretri
armaque de ducibus trina recepta tribus.

Magnum iter ascendo, sed dat mihi gloria vires :
   non juvat e facili lecta corona jugo.
Imbuis exemplum primae tu, Romule, palmae
   hujus et exuvio plenus ab hoste redis,
tempore quo portas Caeninum Acrona petentem
   victor in eversum cuspide fundis equum.
Acron Herculeus Caenina ductor ab arce,
   Roma, tuis quondam finibus horror erat.
Hic spolia ex umeris ausus sperare Quirini ;
   ipse dedit, sed non sanguine sicca suo.
Hunc videt ante cavas librantem spicula turris
   Romulus et votis occupat ante ratis :
"Juppiter, haec hodie tibi victima corruet Acron."
   Voverat et spolium corruit ille Jovi.
Urbis virtutisque parens sic vincere suevit,
   qui tulit a parco frigida castra lare.
Idem eques et frenis, idem fuit aptus aratris
   et galea hirsuta compta lupina juba.
Picta neque inducto fulgebat parma pyropo :
   praebebant caesi baltea lenta boves.
Cossus at insequitur Veientis caede Tolumni,
   vincere cum Veios posse laboris erat,
necdum ultra Tiberim belli sonus, ultima praeda
   Nomentum et captae jugera terna Corae.
Heu ! Vei veteres et vos tum regna fuistis
   et vestro posita est aurea sella foro :
nunc intra muros pastoris bucina lenti
   cantat et in vestris ossibus arva metunt.
Forte super portae dux Veiens astitit arcem
   colloquiumque sua fretus ab urbe dedit ;
dumque aries murum cornu pulsabat aeno,
   vinea qua ductum longa tegebat opus,
Cossus ait : "Forti melius concurrere campo."
   Nec mora fit, plano sistit uterque gradum.
Di Latias juvere manus ; desecta Tolumni
   cervix Romanos sanguine lavit equos.
Claudius a Rheno trajectos arcuit hostes,
   Belgica cum vasti parma relata ducis
Virdomari. Genus hic Rheno jactabat ab ipso,
   mobilis e rectis fundere gaesa rotis.
Illi ut virgatis jaculans it ab agmine bracis
   torquis ab incisa decidit unca gula.
Nunc spolia in templo tria condita : causa Feretri,
   omine quod certo dux ferit ense ducem ;
seu, quia victa suis umeris haec arma ferebant,
   hinc Feretri dicta est ara superba Jovis.

P 4_11

Desine, Paulle, meum lacrimis urgere sepulcrum :
   panditur ad nullas janua nigra preces ;
cum semel infernas intrarunt funera leges,
   non exorato stant adamante viae.
Te licet orantem fuscae deus audiat aulae,
   nempe tuas lacrimas litora surda bibent.
Vota movent superos : ubi portitor aera recepit,
   obserat herbosos lurida porta rogos.
Sic maestae cecinere tubae, cum subdita nostrum
   detraheret lecto fax inimica caput.

Quid mihi conjugium Paulli, quid currus avorum
profuit aut famae pignora tanta meae ?
Non minus immitis habuit Cornelia Parcas ;
et sum, quod digitis quinque legatur, onus.
Damnatae noctes et vos vada lenta paludes
et quaecumque meos implicat unda pedes,
immatura licet, tamen huc non noxia veni :
det Pater hic umbrae mollia jura meae.
Aut si quis posita judex sedet Aeacus urna,
in mea sortita vindicet ossa pila :
assideant fratres juxta, Minoia sella et
Eumenidum intento turba severa foro.
Sisyphe, mole vaces ; taceant Ixionis orbes ;
fallax Tantaleus corripiare liquor ;
Cerberus et nullas hodie petat improbus umbras
et jaceat tacita laxa catena sera.
Ipsa loquor pro me : si fallo, poena sororum
infelix umeros urgeat urna meos.
Si cui fama fuit per avita tropaea decori,
Afra Numantinos regna loquuntur avos :
altera maternos exaequat turba Libones
et domus est titulis utraque fulta suis.
Mox, ubi jam facibus cessit praetexta maritis
vinxit et acceptas altera vitta comas,
jungor, Paulle, tuo sic discessura cubili :
in lapide hoc uni nupta fuisse legar.
Testor majorum cineres tibi, Roma, verendos,
sub quorum titulis, Africa, tunsa jaces,
et Persen proavo stimulantem pectus Achilli,
quique tuas proavo fregit Achille domos,
me neque censurae legem mollisse nec ulla
labe mea vestros erubuisse focos.
Non fuit exuviis tantis Cornelia damnum ;
quin et erat magnae pars imitanda domus.
Nec mea mutata est aetas, sine crimine tota est :
viximus insignes inter utramque facem.
Mi natura dedit leges a sanguine ductas
nec possem melior judicis esse metu.
Quaelibet austeras de me ferat urna tabellas :
turpior assessu non erit ulla meo,
vel tu, quae tardam movisti fune Cybellen,
Claudia, turritae rara ministra deae,
vel cui, juratos cum Vesta reposceret ignes,
exhibuit vivos carbasus alba focos.
Nec te, dulce caput, mater Scribonia, laesi :
in me mutatum quid nisi fata velis ?
Maternis laudor lacrimis urbisque querelis,
defensa et gemitu Caesaris ossa mea.
Ille sua nata dignam vixisse sororem
increpat, et lacrimas vidimus ire deo.
Et tamen emerui generosos vestis honores
nec mea de sterili facta rapina domo.
Tu, Lepide, et tu, Paulle, meum post fata levamen :
condita sunt vestro lumina nostra sinu.
Vidimus et fratrem sellam geminasse curulem ;
consule quo facto, tempore rapta soror.
Filia, tu specimen censurae nata paternae,
fac teneas unum nos imitata virum.

Et serie fulcite genus : mihi cumba volenti
solvitur aucturis tot mea facta meis.
Haec est feminei merces extrema triumphi,
laudat ubi emeritum libera fama rogum.
Nunc tibi commendo communia pignora natos :
haec cura et cineri spirat inusta meo.
Fungere maternis vicibus, pater : illa meorum
omnis erit collo turba ferenda tuo.
Oscula cum dederis tua flentibus, adice matris :
tota domus coepit nunc onus esse tuum.
Et si quid doliturus eris, sine testibus illis ;
cum venient, siccis oscula falle genis.
Sat tibi sint noctes, quas de me, Paulle, fatiges
somniaque in faciem credita saepe meam ;
atque ubi secreto nostra ad simulacra loqueris,
ut responsurae singula verba jace.
Seu tamen adversum mutarit janua lectum,
sederit et nostro cauta noverca toro,
conjugium, pueri, laudate et ferte paternum :
capta dabit vestris moribus illa manus.
Nec matrem laudate nimis : collata priori
vertet in offensas libera verba suas.
Seu memor ille mea contentus manserit umbra
et tanti cineres duxerit esse meos,
discite venturam jam nunc sentire senectam,
caelibis ad curas nec vacet ulla via.
Quod mihi detractum est, vestros accedat ad annos :
prole mea Paullum sic juvet esse senem.
Et bene habet : numquam mater lugubria sumpsi ;
venit in exsequias tota caterva meas.
Causa perorata est. Flentes me surgite, testes,
dum pretium vitae grata rependit humus.
Moribus et caelum patuit : sim digna merendo,
cujus honoratis ossa vehantur aquis.